

UVODNIK

V tokratni številki boste lahko prebrali številne zanimive prispevke, vendar uvodnik ne bo namenjen njim. Uredništvo Knjižničarskih novic ima za vas namreč dve novici. Dobro in slabo.

Začnimo najprej s slabo, da se bo njena grenkoba izgubila do konca uvodnika. Letna naročnina na tiskano obliko KN za leto 2009 se bo povišala za 5€ in bo po novem znašala 50€. Čeprav po eni strani 50 centov na številko ne pomeni tako veliko, pa v časih, ko se knjižnicam krči sredstva, tudi ni tako malo.

Zato je tu tudi dobra novica. Vsem naročnikom tiskane novice bomo za vsako naročilo tiskanega izvoda podarili brezplačni dostop do elektronske oblike publikacije. Tako boste v začetku januarja dobili uporabniška imena in gesla, s katerimi boste lahko pregledovali tudi številke, ki so izšle od leta 2005 dalje.

Naročnina za vse naročnike elektronske oblike ostaja nespremenjena, torej 30 €. Ker z enim uporabniškim imenom in

geslom ne more do KN dostopati več kot ena oseba hkrati, lahko naročite dodatno uporabniško ime. Letna naročnina za vsako dodatno uporabniško ime znaša 15€.

Ker boste sedaj vsi naročniki tiskane oblike imeli vpogled tudi v elektronsko, bomo temu prilagodili tudi vse do sedaj naročene komplete obeh oblik, tako da boste prihodnje leto za naročnino morali odšteti precej manj.

Ker ugotavljamo, da so naša uporabniška imena in gesla nekoliko kompleksna in si jih je težko zapomniti, vam bomo v letu 2009 ponudili možnost njihovega spreminjanja.

Lepo preživite prihajajoče praznike, v letu 2009 pa vam uredništvo KN želi čim več delovnih in zasebnih uspehov in čim manj ovir na poti do njih.

Damjana Vovk

HITRE INFORMACIJE

Novička

Pozdravljeni,
posredujem vam obvestilo o dveh, za splošne knjižnice zelo zanimivih konferencah:

- prva bo junija v Aarhusu na Danskem, poudarek bo na novostih in inovacijah v splošnih knjižnicah: <http://nextlibrary.net>
- druga bo februarja v Helsinkih, tema pa mladi v knjižnici: <http://www.lib.hel.fi/Page/09446be1-0e1d-4418-a551-b84e04d05cde.aspx?refererUrl=%2fen-GB%2f&groupId=4604fa1b-3fad-4673-a82a-4baa58c6e5f2&announcementId=f09b2b45-bade-4090-954a-14ebf5356671>.

Lep pozdrav,
Breda Karun

Narodna in univerzitetna knjižnica

Kazalo:

Uvodnik	1
Novička	1
Koledar prihajajočih srečanj	2
Sprememba vrstilcev v skupini 1	3
Sprememba vrstilcev v skupini 7	3
3M RFID tehnologija v vaši knjižnici	4
RFID v knjižnicah – stališče Sekcije za informacijsko tehnologijo pri IFLA	7
Testiranje RFID v ICB	8
Knjižničarji smo ljudje, s posebno auro?	12
Trondheim	13
3. skupno posvetovanje Sekcije za specialne in Sekcije za visokošolske knjižnice	14
XII. evropska konferenca na področju digitalnih knjižnic - ECDL 2008	16
Informacijska pismenost	18
Razstava o Selmi Lagerlöf v MKL, Knjižnici Bežigrad	20
Tradicije dveh skupnosti v Tržaškem zalivu	21
Knjižničarstvo italijanske narodnosti v splošno izobraževalni knjižnici na dvojezičnem območju R Slovenije	22
Novo na Mrežniku	26
Primorci beremo	27
Vabilo	29
Europeana - evropska kulturna dediščina na spletu	30
Koledar prihajajočih srečanj	31

OBVESTILA

KOLEDAR PRIHAJAJOČIH SREČANJ

TUJINA

(izbor za obdobje februar 2009 – april 2009)

- **3.-5.2.2009**, Bielefeld, Nemčija, *9th International Bielefeld Conference: Upgrading the eLibrary Enhanced Information Services Driven by Technology and Economics*, <http://conference.ub.uni-bielefeld.de/>
- **17.-20.2.2009**, London, VB, *Search Engine Strategies 2009*, <http://www.searchenginestrategies.com/london/>
- **20.-21.2.2009**, Palo Alto, ZDA, *2nd International Workshop on Intercultural Collaboration (IWIC 2009)*, <http://langrid.nict.go.jp/iwic2009/index.html>
- **25.-28.2.2009**, Barcelona, Španija, *IADIS International Conference E-Society 2009*, <http://www.esociety-conf.org/>
- **5.-7.3.2009**, Bremen, Nemčija, *5th European Symposium on Gender & ICT "Digital Cultures: Participation - Empowerment - Diversity"*, <http://www.informatik.uni-bremen.de/frautec/gict2009/page/home.html>
- **6.-8.3.2009**, Tsukuba, Japonska, *A-LIEP 2009 - Asian Pacific Conf on Library and Information Education and Practice*, <http://a-liep.kc.tsukuba.ac.jp/>
- **9.-11.3.2009**, Providence, ZDA, *NERCOMP 2009*, http://net.educause.edu/content.asp?SECTION_ID=384
- **11.-13.3.2009**, Valencija, Španija, *9. ISKO (Španski chapter): Perspectives for the organisation dissemination of knowledge*, http://www.iskoix.org/?page_id=9&language=EN&lang=en
- **12.3.09**, Seattle, ZDA, *Radical Reference: ACRL Preconference Unconference*, http://wiki.radicalreference.info/index.php/ACRL_Unconference_2009
- **12.-15.3.2009**, Seattle, ZDA, *ACRL (Association of College & Research Libraries) 14th National Conference: Pushing the Edge: Explore, Extend, Engage*, <http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/acrl/events/seattle/seattle.cfm>
- **18.-21.3.2009**, New York, ZDA, *The Society for Textual Scholarship*, <http://www.textual.org/>
- **23.-27.3.2009**, La Habana, Kuba, *5th Ibero-american conf "From papyrus to digital library" 6 Coloquio Iberoamericano "Del Papiro a la Biblioteca Virtual"*, <http://papiro.casadelasamericas.org/index.html>
- **28.-29.3.2009**, Madison, Wisconsin, ZDA, *DOCAM 09*, casmith24@wisc.edu
- **1.-3.4.2009**, Konstanz, Nemčija, *11. Internationales Symposium für Informationswissenschaft*, <http://www.isi2009.de/>
- **4.4.2009**, London, VB, *Library and Information History Group: One Day Annual Conference*, <http://www.cilip.org.uk/specialinterestgroups/bysubject/history>
- **30.3.-1.4.2009**, Cardiff, VB, *LILAC 2009: Librarians' information literacy conference*, <http://www.lilacconference.com/dw/index.html>
- **1.-3.4.2009**, Chapel Hill, ZDA, *DigCCurr 2009- Digital Curation Practice, Promise and Prospects*, <http://www.ils.unc.edu/digccurr2009/>
- **3.-4.4.2009**, Tucson, ZDA, *Information Ethics Roundtable: Misinformation and Disinformation*, <http://sirls.arizona.edu/ier>
- **6.-8.4.2009**, Dunaj, Avstrija, *General Online Research 09*, http://www.gor.de/gor09/index_en.php
- **13.-15.4.2009**, Mozhaisk, Rusija, *Legal Deposit of Newspapers for Libraries: Challenges of the Digital Environment*, ed.king@bl.uk; www.bookchamber.ru/download/IFLA%20conf%20M-ENG.doc
- **15.-18.4.2009**, Indianapolis, ZDA, *Museums and the Web 2009. The International Conference for culture and heritage on-line*, <http://www.archimuse.com/mw2009/>
- **20.-23.4.2009**, Hanoi, Vietnam, *XIV Congress of Southeast Asian Librarians*, http://consal14.vn/index.php?option=com_frontpage&Itemid=1
- **22.-24.4.2009**, Fez, Maroko, *Research challenges in information science*, <http://www.farcampus.com/rcis>

Se nadaljuje na strani 31.

ISSN 0353-9237

Izdala in založila: Narodna in univerzitetna knjižnica, Turjaška 1, 1000 Ljubljana

Za knjižnico: mag. Lenart Šetinc

Odgovorna urednica: Damjana Vovk (e-pošta: icb@nuk.uni-lj.si)

Uredniški odbor: dr. Melita Ambrožič, dr. Silva Novljan, dr. Maja Žumer

Naklada: 400 izvodov

Naročila in odpovedi tiskane in elektronske oblike Knjižničarskih novic: icb@nuk.uni-lj.si oz. tel. št. 01/2001-176

VSEBINSKA OBDELAVA KNJIŽNIČNEGA GRADIVA

STROKOVNE
TEME

SPREMEMBE VRSTILCEV V SKUPINI 1

UDC MRF 2006 je prinesel nekatere spremembe vrstilcev UDK, ki jih že uporabljamo pri klasifikaciji gradiva v vzajemni katalogizaciji. Spremembe so bile objavljene v Extensions and Corrections to the UDC (2002, 2003).

V skupini **1 (Filozofija. Psihologija)** je bilo malo sprememb. Dodani so novi vrstilci:

- 141.74 Rasizem, slednji je opisan tudi v skupini **32 (Politika)**
- 141.76 Nudizem
- 16.361.1 Vrste porok in skupnosti, s sorodno vsebino v skupini **39 (Etnologija. Etnografija. Šege in navede. Tradicija. Način življenja. Folklor)**.

V skupini **159.9 (Psihologija)** sta dodana dva nova vrstilca:

- 159.961.8 Izventelesne izkušnje
- 159.961.9 Obsmrtni izkušnje

V skupini **168 (Znanstvena metoda)** je črtanih pet vrstilcev, trije so nadomeščeni v drugih skupinah s sorodno vsebino. Prenos je naslednji:

- 168.521 Naravoslovne znanosti → **5 (Matematika in naravoslovne vede)**
- 168.522 Filozofska področja. Humanistika. Humanistične znanosti
→ **7/9 (Umetnost/Zgodovina)** in
→ **3 (Družbene vede/Etnologija)**
- 168.53 Tako imenovane uporabne znanosti → **6 (Uporabne vede. Medicina. Tehnologija)**

SPREMEMBE VRSTILCEV V SKUPINI 7

V skupini 7/727 je dodan en vrstilec: 711.558.5 Lidi (svetovljanska morska kopališča), je pa veliko vrstilcev z ohranjenim prvotnim pomenom, vendar s spremenjeno zgradbo vrstilca - natančneje vsebine izražamo s kombinacijo glavnih vrstilcev, ki jih povežemo z dvopičjem.

Za natančneje označevanje vsebin vrstilce skupine 7.012 (Dizajn. Kompozicija) kombiniramo s splošnimi privsnimi vrstilci za lastnosti. Primeri:

- 7.012-025.13 Vzorec, načrt kompozicije
- 7.012-027.39 Dizajn, izdelan po naročilu

Pri vrstilcu 72.01 izrazimo dodaten pomen s kombinacijo dveh ali več vrstilcev, ki jih povežemo z dvopičjem.

Primeri:

- 72.01:111.852 Estetika arhitekture. Arhitekturni okus
- 72.01:17 Moralni vidik arhitekture

Skupina 72.012.1/.7 (Skica. Kompozicija) je prenešana v skupino **69 (Gradbeništvo. Gradbeni materiali. Gradbene obrti in dela)**.

Vrstilce skupin 72.05 uporabljamo s kombinacijo vrstilcev skupine 643.3/.5, kjer je to možno, in jih povežemo z dvopičjem. Primeri:

- 72.05:643.521 Kopalnice
- 72.05:643.522 Tuš kabine
- 72.05:643.528 Garderobe

Nekateri vrstilci iz skupin 725.1/.8 so dobili nadomestilo v kombinacijah vrstilca 725.1 (Javna poslopja. Zakonodajna poslopja. Poslopja javnih služb. Poslopja javnih uslužnostnih podjetij in izbranega vrstilca za namembnost stavbe, ki smo jih povezali z dvopičjem. Primeri:

- 725.125 → 725.1:354 Vladne zgradbe. Ambasade
- 725.13 → 725.1:352 Mestna hiša
- 725.211.5 → 725.1:339.372.5 Samopostrežne prodajalne z živili
- 725.74 → 725.1:613.47 Plavalni bazeni. Kopališča

Vrstilci iz skupine **726 (Religiozna, cerkvena arhitektura. Posvečena in žalna poslopja)** so dobili nadomestilo v kombinacijah vrstilca 726 s skupino **2 (Verstva. Teologija)**, ki smo jih povezali z dvopičjem. Primeri:

726.77	→	726:2-523.2	Spomeniki. Svetišča
726.54	→	726:2-523.6	Cerkve
726.6	→	726:27-523.41	Katedrale
726.591	→	726:27-526.2	Oltarji krščanskih cerkva

Vrstilci iz skupine **727.1/9 (Poslopja za vzgojnoizobraževalne, znanstvene in kulturne namene)** so dobili nadomestilo v kombinacijah vrstilca 727 in izbranega vrstilca za namembnost stavbe, ki smo jih povezali z dvopičjem. Primeri:

727:061.1EU	Sedež Evropske unije
727:022	Knjižnična poslopja in oprema
727:069:7	Umetniške galerije
727:58:069.029	Poslopja v botaničnem vrtu. Vključno: Rastlinjaki. Herbariji

Mojca Rupar Korošec
Narodna in univerzitetna knjižnica

STROKOVNE TEME

RFID V KNJIŽNICI

3M RFID TEHNOLOGIJA V VAŠI KNJIŽNICI

3M s svojimi sistemi za varovanje in upravljanje knjižnega gradiva že več kot 35 let zagotavlja varovanje, produktivnost in informacijske rešitve z uporabo novih tehnologij, ki ustvarjajo uporabniku prijaznejše knjižnice ter razbremenjujejo knjižničarje tako, da lahko več časa posvetijo obiskovalcem. 3M pristop temelji na sodelovanju in podpori pri tehnološkem napredku knjižnic.

Med naprednejšimi tehnologijami, ki jih ponuja 3M, je RFID (radio frekvenčna identifikacija), ki hitro pridobiva pomen med knjižnicami kot najhitrejši, najenostavnejši in najučinkovitejši način za upravljanje knjižnega gradiva. Če knjižnice RFID tehnologije v tem trenutku še nimajo na seznamu za obvezno opremo, jo bodo nedvoumno imele v letu ali dveh. Razlogi so prepričljivi. RFID dela čudeže za produktivnost, od obdelave več knjižnih enot hkrati do identifikacije založenega gradiva v le nekaj sekundah.

Kaj je RFID?

V osnovi ima RFID sistem dva sestavna dela: nalepko in čitalnik. Informacije so zapisane v nalepki; čitalnik jih prebere in posreduje osebi ali sistemu, ki jih potrebuje. RFID nalepke skrivajo mikročip (ki nosi informacije) in anteno. Nalepke so samolepilne, tako da se lahko hitro in trajno namestijo na knjižne enote. So diskretne, velike le nekaj kvadratnih centimetrov in zelo tanke. RFID nalepke za knjižno gradivo so pasivne: nimajo baterije ali dru-

gega pogona. Energija, potrebna za pogon in odčitavanje nalepke, izvira iz čitalnika. Na te nalepke je mogoče natisniti različne podatke - logotipe, črtne kode in podobno.

Knjižnice, opremljene z RFID, imajo ponavadi čitalnike na izposojevalnih pultih in pri knjigomatih.

Dodatni čitalnik je nameščen v varnostnih vratih - ta zaznajo knjižne enote, ki niso bile pravilno izposojene. Produktivnost se lahko še izboljša z ročnim čitalnikom za inventuro, ki odčitava gradivo na policah in išče zalozene enote.

Kako RFID deluje?

Na splošno velja, da je RFID samodejno prepoznavanje ter sledenje enotam z uporabo identifikacijskega nalepke z mikročipom, ki pošilja podatke do čitalnika preko brezžične podatkovne komunikacije. Zato je smiselno razmišljati o RFID kot sistemu, ki omogoča, da nalepke "govorijo" o svoji identiteti, lokaciji, dejavnosti ali zgodovi-

Slika 1: 3M delovna postaja

Slika 2: nameščanje 3M RFID nalepk

Slika 3: delo s 3M ročnim čitalnikom

ni skozi čitalnike in, končno, integriranemu sistemu programske opreme knjižnice, ki te informacije lahko obdeli in uporabi.

RFID čitalnik oddaja signal, ki išče nalepko. Ko se nalepka pojavi v dometu čitalnika, jo signal doseže, »prebudi« in zagotovi pogon, da se nalepka odzove s tako informacijo, kot jo čitalnik potrebuje.

Ko si obiskovalec izposoja knjige, se vsaka nalepka uskladi z unikatno identifikacijsko številko knjige; ta je ponavadi enaka številki, ki se nahaja na črtni kodi, ki jih uporablja mnogo knjižnic. RFID sistem prenese identifikacijsko številko informacijskemu sistemu knjižnice, ki zbere naslove knjig, jih označi kot izposojene in natisne izpisek. V primerih, ko je knjižno gradivo sestavljeno iz dveh enot (učbenik in delovni zvezek, CD plošča in CD ovitek...), je mogoče obe nalepki uskladiti tako, da ju sistem zazna kot komplet ter ob izposoji le enega od delov kompleta na to opozori.

Ko obiskovalec vrača knjigo, se nalepka odzove z identifikacijsko številko in sistem pa odčitane knjige zbriše z računa obiskovalca. Če sistem vključuje avtomatizirano upravljanje z materialom, bo usmeril knjigo v primeren zbiralnik za ponovno in pravilno umestitev na polico.

Ko knjižničar pri inventuri odčitava knjižne police, ročni čitalnik zapiska, ko najde pogrešano, izposojeno ali založeno knjižno enoto, ali enote, ki so namenjene izločitvi oz. so rezervirane.

Ko obiskovalec zapušča knjižnico z gradivom, čitalnik »vpraša« nalepko, če je bila njena knjižna enota izposojena. Če je odziv nalepke negativen, se v varovalnih vratih sproži alarm, ki opomni obiskovalca, naj enoto vrne ali si jo izposodi.

Domet RFID sistema se vedno prilagodi aplikaciji. V knjižnicah so čitalniki nastavljeni tako, da preberejo nalepke v oddaljenosti približno 30 centimetrov.

Kakšne prednosti RFID ponuja knjižnici?

- Hitrejša in preprostejša izposoja in vračila. Več knjig, opremljenih z RFID nalepkami, knjižničar ali obiskovalec (z uporabo knjigomata) odčita naenkrat. Ker je tehnologija tako preprosta za uporabo in tako hitra, se obiskovalci radi odločajo za samopostrežne storitve. Tudi vračanje gradiva je z RFID sistemom veliko hitrejšo in preprostejšo. Rezultat so dokazano zmanjšanje vrste tako pri knjigomatih, kot pri izposojevalnih pultih s knjižničarji, zmanjšano čakanje in večje zadovoljstvo obiskovalcev.
- Bolj produktiven obisk knjižnice. Knjižnice se soočajo z osupljivim izzivom upravljanja z vsemi svojimi viri. V svojih zbirkah imajo na tisoče knjižnih enot, vsaka od njih edinstvena in enako pomembna za obiskovalca, ki pripravlja poročilo ali ker je zadnje delo priljubljenega avtorja. Z RFID sistemom so vse te enote tam, kjer morajo biti, kjer jih obiskovalci in knjižničarji lahko najdejo.
- RFID ponuja prednosti tudi knjižničarjem. Zadovoljstvo z delom se poveča, zniža pa se raven poškodb zaradi ponavljajočih se gibov, kar lahko pripišemo manjšemu obsegu dela z gradivom. S tem ostane več časa za delo z obiskovalci.
- Tradicionalno je bil namen knjižnic zagotoviti enakovreden dostop do informacij in idej. Danes skupnosti pričakujejo tudi to, da se v knjižnicah odvijajo mnoge aktivnosti, kot so predavanja, prireditve, razstave in podobno. Z izboljšano produktivnostjo in zadovoljstvom zaposlenih lahko RFID pomaga tako pri izpolnjevanju tradicionalne vloge knjižnic, kot pri novih izzivih in pričakovanih obiskovalcev.
- Prilagajanje spremembam. Izboljšanje produktivnosti s pomočjo RFID tehnologije morda ni trenutna potreba knjižnice, vendar je v hitro rastočih skupnostih vedno težje ohraniti enako raven storitev. Večja populacija pomeni več obiska, več povpraševanja in večjo izposajo. Nekatere knjižnice vidijo RFID kot rešitev pri pomanjkanju virov.
- Upravljanju prostora na policah. Hitrost in spretnost, ki ju ponuja RFID pri upravljanju s policami, so motivacija za marsikatero knjižnico. Veliko jih pričakuje hitrejšo in učinkovitejšo iskanje enot po policah, iskanje izgubljenih enot, razvrščanje in seveda inventure. S 3M ročnim RFID čitalnikom so ti procesi hitrejši in bolj učinkoviti. Nezanemarljivo je tudi dejstvo, da mnogo knjižnic ob prvi uporabi RFID tehnologije najde veliko izgubljenih enot, ki so skupaj precej vredne.
- Hitrejša pot do polic. RFID lahko znatno skrajša čas, v katerem se knjižne enote vrnejo na police in so spet na voljo za izposajo. S pomočjo avtomatiziranega razvrščanja lahko knjižničarji enote, ki so že bile vrnjene, vendar še niso na svojem mestu, hitreje vrnejo na police. To je pomembno predvsem pri uspešnicah,

poleg tega pa lahko prispeva k povečanju izposoje na letni ravni. Na ta način lahko pozitivno vpliva na investicijske načrte mnogih knjižnic.

- Varovanje. Čeprav RFID tehnologija pri zaščiti gradiva ni tako učinkovita kot elektromagnetne tehnologije, vseeno lahko zagotovi raven varnosti za zaščito gradiva pred nepooblaščen odstranitvijo iz knjižnice. 3M ponuja elektromagnetno varnost v kombinaciji s svojim RFID sistemom za knjižnice, ki želijo večji varnosti ali ki želijo preiti na RFID postopoma.

Velike obljube, visoka cena?

Zakaj pri tolikih prepričljivih prednostih knjižnice ne hitijo, da bi namestile to revolucionarno tehnologijo? Mnogi knjižničarji mislijo, da je RFID preveč moteč in namestitev predraga, vendar ni treba, da gre na "vse ali nič". RFID se v knjižnico lahko vpelje postopoma, v skladu s finančnimi viri ter nalogami in cilji knjižnice. Pri postopku konverzije prav tako ni nobene potrebe za prekinitev vsakodnevnih dejavnosti knjižnice.

Zapisovanje informacij na RFID nalepko je ponavadi preprosto in zelo hitro. Vsak proizvajalec ima svoj sistem. Poglejmo, kako pretvorba s črtnih kod na RFID nalepke deluje pri 3M sistemih za knjižnice:

- Vsa oprema, ki jo potrebujete, je vsebovana v premični konverzijski postaji, namenjeni gibanju med knjižnimi policami, tako da ni potrebe po prenašanju in ponovnem vračanju na police. Pri pretvorbi večje količine gradiva obstaja možnost najema konverzijske postaje; dodatne pretvorbe se lahko brez problemov opravijo na delovni postaji.
- Knjižničar nastavi črtno kodo pod čitalnik in informacije so zajete.
- Podajalec na postaji podeli prazno RFID nalepko.
- Medtem, ko knjižničar prilepi nalepko na enoto, postaja avtomatično zapiše informacije, ki so bile odčitane s črtno kodo. Pri tem se optimalno mesto, kamor knjižničar prilepi nalepko, prikaže na ekranu.
- Knjižničar vrne enoto na polico in vzame novo.

Pri 3M sistemih je konverzijski proces visoko avtomatiziran. Ni kompleksnih priprav ali zapletenih navodil. Ko je konverzijska postaja vklopljena, knjižničarju ni treba pritisniti nobenega gumba več. Z uporabo ene postaje lahko en zaposleni pretvori do 500 enot na uro. Z več postajami lahko ena knjižnica pretvori zbirko v velikosti 160.000 enot v 10 dneh.

Za uvajanje 3M RFID sistema v knjižnico ni nujno, da se

odvije v enem kosu - lahko poteka v fazah glede na potrebe in zahteve knjižnice:

- V prvi fazi se uvedejo RFID čitalnik z anteno in programom za vpis identifikacijske številke knjige v spomin mikročipa, RFID nalepke in podajalec nalepk. S tem je omogočeno izposojanje in vračanje gradiva. Ročni čitalnik je smiselno uvesti, ko knjižna zbirka doseže 10.000 enot.
- V drugi fazi se uvedejo varnostna vrata, ki ščitijo gradivo pred odtujitvami.
- V tretji fazi pa se uvede knjigomat 3M SelfCheck, ki ponuja samopostrežno storitev izposoje in vračila. Pri tem velja omeniti, da dodatnega dolgoročnega plačevanja za programsko opremo in vzdrževanje ni.

Zakaj 3M?

Preden knjižnice sprejmejo odločitev o implementaciji RFID tehnologije, bi morale dobro raziskati RFID ponudnike in njihov ugled med knjižnicami. Kako dolgo proizvajalec že sodeluje s knjižnicami? Katere druge vrste izdelkov ponuja in koliko strank ima? So njihovi izdelki usklajeni s evropskimi standardi? Ali nudijo prožne konverzijske poti od črtno kode k RFID tehnologiji? Katere vrste storitev in jamstev ponujajo? Ali stojijo za svojimi izdelki? Ali zaračunavajo vzdrževanje?

Predvsem pa, zakaj bi se odločili za 3M?

- Odlična tehnologija. Da bi povrnil investicijo, mora RFID sistem izboljšati storitve knjižnice za obiskovalce in produktivnost pri knjižničarjih. To pomeni, da mora biti trpežen, zanesljiv in natančen – spet in spet. 3M sistemi so takšni, saj so osnovani na desetletjih raziskav ključnih tehnologij, od signalne industrije, lepil do sistemskih programov in napredne proizvodnje. 3M RFID nalepke prestanejo stroge teste pospešenega staranja, ki dokazujejo, da je njihova življenjska doba enaka življenjski dobi knjige.
- Odličen dizajn. 3M RFID sistem je intuitiven, preprost za uporabo in privlačen – zahvaljujoč bogatim izkušnjam pri oblikovanju in proizvodnji mnogih podobno kompleksnih in visoko integriranih sistemov za raznolike industrije in dejavnosti. Med našimi izkušnjami so programske rešitve, elektro in telekomunikacije, zato znamo združiti strokovno znanje s človeškim faktorjem in industrijskim dizajnom. Rezultat je odlična kombinacija funkcionalnosti in elegancije, ki vabi obiskovalce, da sistem preizkusijo in jih nagradi, ko to res storijo: več kot 90 odstotkov uporabnikov je uspešnih pri prvi uporabi 3M Self-Check knjigomata.
- Izkušnje s knjižnicami. 3M sodeluje s knjižnicami že

več kot 35 let. Bili smo zraven, ko se je odvijal prehod s kataloških kartic na integrirane baze podatkov. Pomagali smo, ko so zbirke razširile še na DVD nosilce. Razumemo potrebe knjižnic, izzive pri vašem delu in zavezanost zaposlenih. Razumemo tudi obiskovalce knjižnic in na kakšen način želijo delati z materiali in s programsko opremo.

- Nikamor ne gremo. 3M deluje že več kot stoletje. Vsak dan mnogo knjižnic uporablja naše izdelke, pa naj bodo to samolepilni lističi Post-it, zasloni za

varovanje zasebnosti pri delu z računalnikom ali praktično brezhibni varovalni sistemi. Naše stranke se zavedajo, da 3M ne le vzdržuje neprimerljive ravni kvalitete in storitev – še izboljšujemo se.

Maja Podgoršek
3M (East) AG, Podružnica v Ljubljani
mpodgorsek@mmm.com

RFID V KNJIŽNICI

STROKOVNE
TEME

RFID V KNJIŽNICAH – STALIŠČE SEKCIJE ZA INFORMACIJSKO TEHNOLOGIJO PRI IFLA

Predstavniki vodilnega štaba IFLA, Stuart Hamilton, je v 13.8.2008 Québecu zaprosil Sekcijo za informacijsko tehnologijo pri IFLA naj pripravi stališče v zvezi z Osnutkom priporočil o zasebnosti, varovanju podatkov in načelih informacijske varnosti pri implementaciji opreme, temelječe na RFID tehnologiji (v nadaljnjem besedilu »Osnutek priporočil«). K temu ga je spodbudila zaskrbljenost podjetja 3M in drugih ponudnikov radiofrekvenčne identifikacije (RFID), ki menijo, da Osnutek priporočil nejasno opredeljuje nekatere koncepte, kot je npr. »javni prostor«, se ne ozira na obstoječe standarde na tem področju ter močno zagovarja varovanje osebnih podatkov, vendar v kontekstu prodaje na drobno.

Na Mednarodni organizaciji za standardizacijo (ISO) deluje posebna delovna skupina za RFID (ISO TC46/SC4), ki se je osredotočila na standarde podatkovnih formatov in interoperabilnost RFID s knjižničnimi sistemi (ISO/CD 28560/1-3). Obenem je obravnavala tudi problematiko varovanja osebnih podatkov.

Poleg dela skupine ISO, v ZDA deluje nacionalna organizacija za standardizacijo (*National Information Standards Organization* - NISO), ki je pred kratkim izdala standarde *Priporočena praksa za RFID v knjižnicah* ZDA (NISO RP-6-2008). Te standarde je NISO razvila v sodelovanju z ISO in v širši razpravi z ameriški knjižnicami.

Kljub obsežnemu delu pri standardizaciji implementacije RFID vse kaže, da se zahteve v evropskem Osnutku priporočil prekrivajo s standardi, ki sta jih razvili ISO/NISO, vendar jih Osnutek sploh ne omenja. Poleg tega je treba poudariti, da se upravljanje z gradivom v knjižnicah močno razlikuje od upravljanja z zalogami, čemur je tehnologija RFID primarno namenjena. Knjižnične »zaloge« so trajne in RFID omogoča dolgoročno korist knjižnicam s pomočjo nalepk, katerih življenjska doba mora biti enaka življenjski dobi knjige. RFID lahko tako dobi pomembno vlogo pri izposoji, lokalizaciji in inventuri gradiva v knjižnicah. Če knjižnica uporablja nalepke s krajšo življenjsko dobo, namenjene prodaji na drobno, se lahko RFID tehnologija izkaže kot nezanesljiva.

Evropski Osnutek priporočil zahte-

va, da se zaradi varstva osebnih podatkov v trenutku izposoje trajni identifikator RFID izbriše ali onemogoči. To pa ima lahko resne posledice pri knjižnični logistiki. Njihova zahteva temelji na trditvi, da največjo grožnjo varstvu podatkov povzroča možnost sledenja izposojenega gradiva na podlagi podatkov, shranjenih na RFID, ter ustvarjanje baze teh podatkov. Je pa res, da večina knjižnic na čip shranjuje le minimalne podatke, torej tiste, ki so potrebni za identifikacijo gradiva. Na ta način knjižnice otežijo sledenje in lokalizacijo izposojenega gradiva ter tako poskrbijo za varovanje osebnih podatkov. Brisanje podatkov ob vsakokratni izposoji in ponovno zapisovanje ob vračilu gradiva bi namreč zelo otežilo delo v knjižnicah.

Člani Sekcije za informacijsko tehnologijo IFLA so izrazili svojo zaskrbljenost predvsem zaradi vzporednega obstoja čipov RFID, ki so bili dodeljeni gradivu pri prodaji na drobno, s čipi RFID, ki jih istemu gradivu dodeli knjižnica. Čip RFID, ki ga pridobi gradivo v prodajalnah, lahko vsebuje ISBN, na podlagi katerega bi lahko nepooblaščen osebe identificirale gradivo. Zato naj bi prodajalci obvezno odstranjevali ali onemogočili te čipe, preden bi

gradivo predali knjižnicam. Če tega ne storijo, naj bi čipe onesposobile knjižnice same, še pred tem ko bi opremile gradivo s svojimi čipi.

Sekcija za informacijsko tehnologijo pri IFLA je v Quebecu podala naslednje stališče v zvezi z Osnutkom priporočil:

1. Evropski standardi morajo biti umeščeni v okvir obstoječih ISO standardov in specifičnih standardov za knjižnice, ki jih je oblikovala delovna skupina ISO TC46/SC4.

2. Prednost je treba dati implementacijam, ki na podlagi minimalnih podatkov, shranjenih na čip, omogočajo identifikacijo gradiva le sistemom za upravljanje knjižnic.

3. Prednost je treba dati sistemom, ki podpirajo kodiranje s privatno enkriptiko oz. dostop do RFID podatkov z geslom.

4. Knjižnice bi morale, preden opremijo in postavijo gradivo na svoje police, odpraviti kodo EAN ali onesposobiti čipe RFID, ki jih gradivo dobi ob

prodaji na drobno.

(Prispevek je skrajšani prevod članka: Balnaves, Edmund: System spotlight : RFID. *ITS Newsletter*, Dec. 2008. Dosegljivo na spletnih straneh http://www.ifla.org/VII/s21/news/ITSnewsletter_December_08.pdf dne 16.12.2008).

Alenka Kavčič-Čolić
članica Sekcije za informacijsko tehnologijo pri IFLA
Narodna in univerzitetna knjižnica

STROKOVNE TEME

RFID V KNJIŽNICI

TESTIRANJE RFID V ICB

V Informacijskem centru za bibliotekarstvo (ICB) v NUK testiramo RFID sistem ponudnika 3M od spomladi leta 2006. V tem času smo prišli do številnih ugotovitev, ki jih v okviru organiziranih predstavitev sistema posredujemo zainteresirani javnosti. Na ogled delovanja RFID ne prihajajo le knjižnični delavci in občinski svetniki, temveč tudi vodje skladišč in predstavniki avtomobilske industrije.

RFID smo začeli testirati v smislu priprav na organizacijo dela v novo zgrajeni knjižnici NUK2, kjer naj bi bilo v prostem pristopu okoli 200.000 knjig. Zaradi ugodnejših pogojev smo se odločili za ponudnika 3M, predstavljenega v tej številki.

ICB je bil za testiranje sistema izbran, ker je edini oddelek v NUK, ki ima gradivo v prostem pristopu in je (vsaj 40% gradiva) namenjeno izposoji na dom. Tudi količina gradiva, ki ga hrani oddelek, je bila primerna za testiranje. Poleg približno 150 naslovov serijskih publikacij hranimo nekaj manj kot 5.000 enot monografij. Odločili smo se, da bomo z RFID nalepkami opremili le monografije, ne pa tudi serijskih publikacij, ki jih izposojamo prezenčno, po drugi strani bi to pomenilo opremiti vsako številko serijske publikacije posebej, torej večje število nalepk in s tem dodatne stroške.

Namestitev opreme je bila izvedena v dveh dneh, v začetku maja 2006. Poleg čitalnika, ki smo ga dobili že v aprilu 2006, smo namestili knjigomat in varovalna vrata. Dobili smo tudi ročni čitalnik, računalniški program za zapisovanje podatkov na RFID nalepke, ter drugega, ki omogoča izposajo in vračanje gradiva v segment Cobiss/Izposoja na podlagi RFID tehnologije.

Monografsko gradivo smo z RFID nalepkami opremili v času od 13.4.2006 do 20.6.2006. Delo sta izmenično izvajali 2 delavki, ICB pa je med tem nemoteno deloval. Podatek, ki smo ga zapisali na čip, je številka za izposajo. Sprva je delo potekalo tako, da smo RFID nalepko namestili na notranjo stran zadnje platnice in nato s čitalcem črtne kode s knjige prebrali številko za izposajo, ki se je avtomatično vnesla v program za zapisovanje podatkov. Gradivo, opremljeno z nalepko, smo nato položili na čitalnik in s pritiskom na tipko »Enter« se je podatek shranil na čip RFID nalepke. Ko smo ugotovili, da je določen del nalepk okvarjen, smo nekoliko spremenili potek dela: nalepko smo nalepili na gradivo šele po tistem, ko smo nanjo shranili številko za izposajo. Tako ni bilo potrebno odstranjevati iz gradiva nalepk z okvarjenim čipom, ki so jih v zameno za nove nalepke zahtevali ponudniki opreme. Okvarjenih je bilo približno 7% nalepk.

Nalepke smo lepili na 3 različna mesta na notranji

strani zadnje platnice. S tem načinom opremljanja gradiva se zmanjša možnost motenj v delovanju radijskega signala. Še na nekaj je potrebno opozoriti pri opremljanju gradiva - če se številka za izposojajo prične s cifro 0, to lahko zavede program za vpisovanje podatkov, ki ničel na začetku ne upošteva, razen če mu predhodno nastavimo koliko mestno število shranjujemo na nalepko.

Ker programa za zapisovanje podatkov in za izposojajo gradiva ne moreta delovati istočasno, smo se odločili najprej opremiti celotno zbirko in šele nato izposojati s pomočjo RFID. Ker je zbirka majhna to ni povzročalo večjih težav, le uporabnike, ki so si izposodili gradivo na dom smo opozorili na morebitne težave v ustanovah s podobnim varovalnim sistemom. Na težave z vzpostavljanjem RFID tehnologije pa lahko naletijo knjižnice z večjo zbirko gradiva. Če se knjige opremljajo ob izposoji, to podaljša samo storitev, hkrati pa, dokler ni opremljeno vse gradivo, knjigomata ne moremo dati v uporabo. Druga, za uporabnike še neprijetnejša možnost, je zaprtje knjižnice za nekaj dni, dokler se ne opremi vse gradivo v prostem pristopu.

Prav tako ni smiselno z RFID nalepkami opremiti le del gradiva, dragocenejše enote zbirke. V takem primeru knjižnica ne more uporabljati knjigomata, tudi postopek izposoje gradiva je zamudnejši, večkrat se lahko pozabi tudi »odkleniti« varovalni bit na nalepki in zvočni alarm na varovalnih vratih lahko spravi uporabnika in knjižničarja za izposojenim pultom v zaga-

to. 3M program za izposojajo gradiva je s Cobiss2/Izposojajo povezan s protokolom SIP2. Ker 3M program prepozna ukaze, ki jih vnesemo v Cobiss2/Izposojajo, obratno razumevanje pa ni vzpostavljeno, je najbolje vnašati že znane ukaze v npr. Reflection, medtem ko 3M program poskrbi za prenos podatkov s čitalnika v Cobiss2/Izposojajo.

Čeprav čitalec bere tudi do 30 cm oddaljen RFID signal, je priporočljivo da nastavite območje branja na 10 cm ali manj. Tako se boste izognili, da bi se preko čitalca izposodilo gradivo, ki ga imate trenutno na izposojenem pultu ali gradivo, ki ga je uporabnik prinesel na izposojajo k sosednjemu izposojevalcu. Svetujemo tudi, da se na čitalec polaga maksimalno 6 knjig naenkrat, saj le tako na zaslonu lahko preverite, če izposojajo oziroma vračanje gradiva poteka pravilno.

Edino navodilo, ki ga damo uporabnikom knjigomata je »Sledite navodilom na zaslonu. Zaslon je na dotik.« Dodatna pomoč uporabnikom pri prvi uporabi knjigomata je potrebna v 70%. Odstotek je tako visok zaradi naslednjih razlogov:

- uporabnik ne sledi navodilom na zaslonu,
- uporabnik si želi izposoditi čitalniško gradivo,
- uporabnik položi gradivo na čitalec, preden bi moral; v tem primeru knjigomat izposodi gradivo, vendar izposoje ne navede uporabniku na zaslonu, zato ta misli da si gradiva ni izposodil,
- uporabnik si predolgo izposoja gradivo, v tem primeru ga sistem odjavi, da ne bi prišlo do zlorabe; če bi uporabnik zapustil knjigomat brez odjave, bi si lahko naslednji uporabnik gradivo izposodil na

NARODNA
IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

*želi vesele praznike
in srečno ter zdravo leto 2009*

*Del sredstev za čestitke in poslovna darila
smo namenili Ljubljanskemu društvu za boj proti raku*

njegovo izkaznico,

- ker ima knjigomat privzeto možnost »Izposoja«, mora uporabnik ob vračanju pritisniti na »Vračanje gradiva«, če tega ne stori, si še enkrat izposodi gradivo, zaradi česar je potrebno naknadno preverjanje vrnjenega gradiva s strani knjižničnega delavca,

Pri uporabi knjigomata se srečujemo tudi z drugimi težavami:

- ob izposoji/vračanju uporabnik dobi le potrdilo o takrat izposojenem/vrnjenem gradivu, nima pa pregleda nad še neporavnanimi obveznostmi,
- uporabniki niso pozorni na obvestilo, da je vrnjeno gradivo rezervirano in ga morajo odnesti k izposojevalnemu pultu, tudi zato je potrebno naknadno preverjanje vrnjenega gradiva,
- ob morebitni poškodbi vrnjenega gradiva uporabnika ne moremo soočiti z njegovo odgovornostjo za poškodbe.

Ker v našo knjižnico zahajajo predvsem knjižnični delavci in študentje, predvsem bibliotekarstva, nismo naleteli na odpor za uporabo knjigomata s strani uporabnikov. K temu pripomore vabeča zaslonska slika, zaslon na dotik ter lokacija knjigomata ob izhodnih vratih. Če ga primerjamo s knjigomati, temelječimi na črtnih kodah, je ta mnogo enostavnejši za uporabo. Uporabniki, tudi če so pri prvih poskusih potrebovali pomoč, z navdušenjem uporabljajo knjigomat, zasledili pa smo tudi da, predvsem študentje, zelo radi izobražujejo sošolce za njegovo uporabo.

Knjigomat, ki ga testiramo v ICB, omogoča preprosto spreminjanje osnovnih nastavitev kot so jezik navodil, tema ozadja, prilagajanje besedila navodil glede na izkušnje in okoliščine (»Položite gradivo na regal« ali »Položite gradivo v zaboj«), lahko omejimo storitve knjigomata samo na izposajo ali vračanje ipd. Spremljamo lahko tudi statistiko uporabe knjigomata po številu uporabnikov in številu izposojenega gradiva preko knjigomata.

Knjigomat v ICB omogoča tudi branje črtne kode. To možnost uporabljamo za branje podatkov iz uporabniških izkaznic, saj te niso opremljene z RFID. V primeru, da je knjižnica do sedaj za varovanje gradiva uporabljala varovalne nitke, so na tržišču tudi knjigo-

mati, ki ob izposoji nitko razmagnetijo in tako hkrati »odklenejo« oba načina varovanja (RFID in nitko).

Zaradi prostorskih pogojev v ICB ter premajhnega obrata gradiva se nismo odločili za testiranje sortirnika vrnjenega gradiva.

Ročni RFID čitalec na videz zgleda prevelik in neokreten (str. 5, slika 3), vendar velika antena omogoča, da z njo sežemo tudi med gradivo na policah. Zato je priporočljivo, da to ni postavljeno preveč na tesno. V ICB imamo kovinske police, vendar te ne predstavljajo velike ovire »branju« gradiva s pomočjo RFID ročnega čitalca.

Čeprav ponudniki RFID opreme pravijo, da je s čitalcem mogoče v nekaj minutah najti založeno gradivo, to ni točno. Kot vemo, je lahko npr. knjiga napačno postavljena na katero koli polico v knjižnici in tako moramo s čitalcem pregledovati police drugo za drugo, dokler ne najdemo založenega gradiva. Glede na to, da čitalec omogoča tudi možnost kontrole pravilne postavitve gradiva, je priporočljivo, da vsak dan z njim pregledamo področje ali dve. Tako bi npr. UDK skupine pregledali v 14 dneh, preverili postavitev gradiva, iz polic odstranili napačno postavljeno gradivo, hkrati pa izvedli tudi kontrolo pravilnega delovanja čipov; če pride do napake v delovanju posameznega čipa, nas ročni čitalec na to opozori. Z rednim izvajanjem tovrstnih pregledov bi lažje vzdrževali urejenost zbirke, hkrati pa poskrbeli tudi za večji izkoristek ročnega čitalca.

Tudi inventura je z uporabo ročnega RFID čitalca mnogo lažja, saj jo lahko opravi en knjižnični delavec v nekaj dneh. Ker gradiva ni potrebno jemati s polic za potrebe odčitavanja črtnih kod in ga potem vračati nazaj, nam pri tem lahko pomaga tudi tehnično osebje ali prostovoljci. Podatke o »prebranem« gradivu čitalec shrani na spominsko kartico. S posebnim 3M programom lahko te podatke prenesemo v tabelarni prikaz in nato sami primerjamo odčitane podatke s tistimi, ki jih kaže računalniški katalog.

RFID nalepke se lahko uporabijo tudi za inventuro drobnega inventarja. Le pri ponudniku se morate pozanirati, kako se izogniti, da bi RFID ročni čitalec

bral knjižnično gradivo.

Ker so RFID nalepke po novem standardizirane, lahko zamenjate njihovega dobavitelja, saj oprema ostaja kompatibilna. Paziti je potrebno le pri novem tipu RFID nalepk, ki prihaja na tržišče, o tem pa bomo več pisali v kateri od prihodnjih števil Knjižničarskih novic.

Če se ustavim še pri težavah, ki jih je izpostavila Sekcija za informacijsko tehnologijo pri IFLA, moram poudariti, da imajo RFID nalepke, ki jih knjižnično gradivo dobi v t.i. prodaji na drobno, krajšo življenjsko dobo. Vseeno pa je priporočljivo iz njih izbrisati vse podatke, da ne bi prišlo do zlorab na začetku, ko je čip še aktiven.

Čeprav na čip lahko shranimo podatke o avtorju, naslovu, založbi, letu izida ipd., to ni priporočljivo zaradi varovanja osebnih podatkov. Sedaj se nam mogoče zdi neverjetno, da bi nepridipravi hodili naokoli z ročnim čitalcem in na skrivaj ugotavljali katero gradivo smo si izposodili v knjižnici. Ker ni rečeno, da ti podatki v prihodnosti ne bodo zanimivi za nikogar, je priporočljivo na čip shraniti le toliko podatkov, da lahko sistem deluje. Tako je v knjižnicah priporočljivo na nalepko shraniti le številko za izposajo. Če se v javnem knjižničnem katalogu onemogoči iskanje po številki za izposajo / inventarni številki, potem ta ne koristi nikomur, ki nima dostopa do naših programov. Sama številka za izposajo zadostuje za uporabo tako knjigomata kot izposoje s pomočjo RFID čitalca na izposoji. Uporabo ročnega RFID čitalca lahko naredimo prijaznejšo, če na spominsko kartico shranimo

seznam števil za izposajo s pripadajočimi naslovi knjižničnega gradiva in njegovimi avtorji. Tako bomo pri pregledovanju gradiva lažje ugotovili, katero gradivo je napačno postavljeno, saj se nam bosta na zaslonu izpisala podatka o avtorju in naslovu tega gradiva in ne le številka za izposajo.

Glede na to, da tudi drugod RFID tehnologija še ni uveljavljena in da se vsi učimo pretežno na svojih izkušnjah, vabim zainteresirane knjižnične delavce, da si pridejo v ICB ogledat opremo. Kot sem že nekajkrat poudarila, je v ICB-ju z namenom, da jo testiramo. Iz dosedanjih ogledov sem ugotovila, da se po dveh letih in pol ukvarjanja s to tehnologijo tudi sama ob vsakem ogledu naučim nekaj novega, saj se vsakič srečujem z novimi vprašanji. Zato vas vabim, da tudi vi zastavite kako vprašanje, saj je težko v enem prispevku strniti vse izkušnje. Seveda se z vprašanji lahko obrnete tudi na ponudnike RFID opreme, ki smo jih v Knjižničarskih novicah že predstavili oziroma jih še bomo, vendar le knjižničarji vemo, kako kompleksna je implementacija nove tehnologije v knjižnice.

Zato vabim tudi kolege iz drugih knjižnic, ki so se že srečali s to tehnologijo, da opišejo svoje izkušnje in tako pomagajo drugim.

Damjana Vovk
Narodna in univerzitetna knjižnica

Zveza bibliotekarskih društev Slovenije želi vesele praznike in srečno ter zdravo leto 2009

RAZMIŠLJANJA
IN KOMENTARJI

KNJIŽNIČARJI SMO LJUDJE, S POSEBNO AURO?

Teh nekaj vrstic sem namenila kot nadaljevanje razmišljanja članka Knjižničarji kot »Gospodarji in sužnji« iz prejšnje številke Knjižničarskih novic.

Branje javnih dnevnikov je danes odprto seznanjanje s posameznikovimi dobrimi, večinoma pa slabimi izkušnjami s svetom. V tak segment lahko uvrstimo tudi prispevek na blogu Katje G., ki nas je, knjižničarje, označila kot osebkke s posebno auro. Temu popolnoma nič ne nasprotujem, štejem si v dobro. Kaj pa vi? Ponavadi, ko ljudi označujemo z auro, mislimo na dobro lastnost, pozitivno energijo, le redkokdaj na negativne lastnosti človeka. Ostalo doživljanje knjižnice Katja G. navaja kot skupek nenatančnih opisov in nič drugega kot nerganja. Čeprav knjižničarje predstavi v slabi luči, kot nezainteresirane, zdolgočasene, zadržte, arogantne in nesposobne, ne moremo na podlagi tega šteti, da s (m)o vsi knjižničarji taki. Res je, kot pravi komentar Jana Pisanskega (KN 2008, str. 9), da se dogajajo slabi dnevi tudi knjižničarjem, ne samo uporabnikom. A take dneve je treba reševati v tistem trenutku. Knjižničarji kot uporabniki, morajo reševati nastale konflikte, da se tako naučijo ravnati v prihodnosti, v podobnih situacijah, ob drugačnih priložnostih.

Ker smo in želimo biti knjižničarji konkurenca vsem modernim tehnologijam, smo vedno manj navajeni takih preprostih vprašanj, kot je naslov neke knjige. To je bil bistven predmet spora prej omenjene uporabnice knjižnice. Kar me je zmotilo v tem primeru, da knjižničarji niso

uporabnice opozorili ali ji vsaj ponudili pomoč pri iskanju zaželenih knjige s pomočjo COBISS-a.

Vsakodnevno delo z istimi uporabniki v knjižnici prinaša prednosti, da jih spoznavamo in s tem tudi že vnaprej znamo oceniti njihove potrebe, zahtevnost... Tako, da uporabnike, ki že leta obiskujejo knjižnice, naučimo osnov, s katerimi se v knjižnici znajdejo, s čimer bodo postali samostojnejši pri svojem delu ter iskanju. Da bi to vse dosegli in strmeli k večji popolnosti, bi bilo tudi zelo koristno v knjižnicah imeti več zaposlenih knjižničarjev. Kajti ponavadi en knjižničar opravlja veliko več del, kot jih uporabniki opazijo. Res je tudi, da celotno knjižnično okolje deluje urejeno in ustrezljivo, če vse delo v knjižnici poteka profesionalno. Tako odvisnost od sodelavcev knjižničarjev je zelo pomembno in potrebno. Na ta način tako prihaja vedno manj do napak in neprijetnih situacij s končnimi uporabniki. To pa spet vodi k zaključku, da izobraževanje uporabnikov, kateri bodo sami znali izkoriščati novo tehnologijo, uporabniške vmesnike računalniških katalogov, ki postajajo vedno manj zapleteni ob večji uporabnosti, prinaša zadovoljive rezultate. Izmenjava znanja med knjižničarji in končnimi uporabniki prav tako.

Metanja knjižničnega okolja v primerjavo z drugimi tržnimi elementi (mislim na trgovinske mreže) se mi ne zdi najbolj primerno. Knjižnica ni samo neka izposojevalnica, ki bi hlapčevsko sledila vsem muham obiskovalcev knjižnice. V prvi vrsti gre tako knjižnicam kot knjižničar-

jem za posredovanja informacij, zaloge znanja, katera si uporabnik želi pridobiti. Nikakor ne ugovarjam, da bi morala biti v vseh tipih knjižnicah mora biti večja povezanost med bibliotekarji, ozaveščenostjo in nujnim izobraževanjem. Le tako bomo kos napredni tehnologiji, novostim in v pomoč obiskovalcem. Namerno sem izpustila, da moramo biti kos uporabnikom, kajti temu verjetno ne bo nikoli dodana končna pika. Ljudje se rajši zapletamo v stresne situacije in s tem posledično referenčne pogovore barvano v temačne barve. Tako bodo podobne zgodbe o knjižničarjih, s posebno auro, le da ne pozitivno, še prisotne.

Zadnji argument Janu Pisanskemu in Katji G., postavljen v bran knjižničarjem, ki nenehno sodelujemo v referenčnih pogovorih, tudi aure se lahko izčrpajo, vendar že v naslednjem trenutku, ko steče pogovor za oba sodelujoča koristno, je aura bogatejša, mogoče tudi modrejša. Če pa že knjižnice primerjamo s trgovinskimi mrežami, kjer ima stranka vedno prav, imejmo v mislih, da v takih situacijah, izposoja knjig, prodaja izdelkov, vedno nastopata dve strani. Tudi knjižničarji bi se lahko razpisali o različnih vedenjih naših uporabnikov in o njihovih zahtevah. Vedno, ko sodelujeta dva, nastajata dve zgodbi. Knjižničarji, naučimo se tudi mi obrambnih mehanizmov, predvsem tisti, ki sodelujemo z uporabniki, kajti svoje delo opravljamo dobro in težimo, da bo vsak dan še boljše.

Lija L. Borovnjak

[sic]
utrinki z raziskovalnih čajank

RAZMIŠLJANJA
IN KOMENTARJI

TRONDHEIM

Tokratna rubrika bo po svoji vsebini nekoliko drugačna, manj knjižničarsko ter bolj literarno in doživljajsko obarvana kot običajno. Ob pisanju namreč skozi gledam okno deželo, kjer se v tem letnem času luči ugasnejo le za nekaj kratkih uric dnevno – Norveško. Trondheim je mesto študentov. Mladi obrazi z velikimi nahrbtniki na ramah, v trgovinah obsežni oddelki zamrznjenih pic, zvečer pa ulice preplavljene s skupinami mladcev, ki se odpravljajo v lov na zabavo, je le nekaj vsakodnevnih prizorov.

Tu v okviru bilateralnega raziskovalnega projekta gostujem pri somentorju dr. Trondu Aalbergu na Oddelku za računalništvo in informacijsko znanost Norveške univerze za znanost in tehnologijo. Skoraj trije meseci gostovanja se v teh predprazničnih dneh počasi iztekajo, s tem pa prihaja dober čas za refleksijo in epilog. Morda nekoliko nenavadno, a z gotovostjo lahko rečem, da mi bo ta čas najbolj ostal v spominu po sklepanju novih poznanstev in prijateljstev ter spoznavanju različnih življenjskih zgodb doktorskih študentov iz vsega sveta. Norvežani se namreč le redko odločajo za doktorski študij, zato univerza z mamljivimi pogoji išče in privablja doktorske in podoktorske študente iz vseh celin. Po prijavi na razpis izberejo najboljše kandidate, jih povabijo na osebni razgovor in tudi plačajo njihovo pot do Trondheima. Študenti povedo, da je bil del pogovora namenjen tudi njihovi pripravljenosti na življenje v nekoliko drugačnih vremenskih razmerah (pri tistih iz bolj južnih dežel) ter skrbi, ali so resnično pripravljeni zapustiti svoje domače okolje za štiri leta. Če se kandidat tudi na razgovoru izkaže za ustreznega, dobi plačano mesto na univerzi, kjer bo nadaljnja štiri leta posvetil študiju, raziskovanju ter predajanju znanja mlajšim generacijam (četrtno časa mora namreč nameniti izvajanju vaj in predavanj). Novi študenti prihajajo vse mesece v letu, na oddelku, kjer sem gostovala, pa zanje poskrbijo tako, da jih najprej namestijo v večji skupni sobi, kjer lažje sklenejo nova poznanstva in starejši pomagajo novim prišlekem z nasveti in izkušnjami. Po nekaj mesecih se kandidat preseli v manjšo sobo, ki si jo deli le še z eno osebo. Tako podroben opis »bivalne« sheme na tem mestu morda ne bi bil resnično potreben, a je bil zapisan z namenom, da še malo opozorimo na našo prostorsko stisko, kjer si več profesorjev deli manjšo pisarno kot je tukaj na voljo študentom in se ob vsakem obisku v zadregi sprašujemo, kam namestiti gosta. Seveda se prostorska stiska ne odraža le pri profesorjih,

ampak kot vemo tudi pri študentih. Naj postrežem le še z enim primerom iz teh severnih krajev, kjer so diplomskih študentom, poleg velikega števila čitalniških mest, na voljo tudi študijske sobe, kjer študenti v urah med predavanji in še pozno zvečer skupaj rešujejo naloge ali pišejo magistrska dela.

Gostovanje v sekciji za podatkovne baze Oddelka za računalništvo in informacijsko znanost pa je seveda zanimivo zaradi spoznavanja vsebin, s katerimi se srečujejo tukajšnji študenti. Nekoliko težje sicer zapišem, kaj natančno raziskujejo, saj novi doktorski študenti (s katerimi sem imela največ stika) šele dobro začenjajo z iskanjem idej za svojo študijo. Sem pa v tem času opazila, da v resnici beremo iste knjige in članke, predvsem s področja poizvedovanja in iskanja. Pravzaprav bi lahko rekla, da vsi gledamo isto stvar, le vsak iz svoje perspektive. Bibliotekarji se tako bolj osredotočamo na opisane probleme, vzroke in rešitve, računalničarji pa si ogledujejo predvsem formule in algoritme v prispevkih. Že samo to kaže, kako dobro bi se lahko dopolnjevali, če bi se le nekoliko bolj zavedli tega prepletanja in dopolnjevanja. Vendar pa je na žalost tudi v teh krogih še vedno prevečkrat zaslediti spoštovanje le do študentov, ki se ukvarjajo s kodo in programiranjem (ali t.i. »hardcore« zadevami) ter posmehovanje tistim, ki »le rišejo diagrame«, kot se je nedavno izrazil en izmed študentov.

In še za konec malo bolj tipična knjižničarska. Kot vedno ob spoznavanju novega mesta, so me tudi tu prvi dnevi vodili k iskanju in raziskovanju knjižnic. Splošna knjižnica v centru mesta je že na prvi pogled delovala toplo in domače, še posebno ob vrsti obiskovalcev, ki so si ob zgodnjih sobotnih popoldnevih (ko sem tudi sama navadno obiskala knjižnico) drug za drugim podajali vrata. S svečkami osvetljena kavarna knjižnice je bila na ta dan vedno polna. Prav tako je skoraj po šivih pokala knjižnica, v kateri se je zbrala cela vrsta mladih družin, imigrantov, ki so se v naslonjačih lahko pogovarjali v vrsti jezikov in brskali po internetu, ter mladih, ki so pridno študirali ob knjigah in prenosnikih. Vpis v knjižnico se je izkazal za enostaven (in brezplačen) dogodek, prav tako tudi izposoja in vračilo knjig ob za to namenjenih knjigomatih. Primerjave s stanjem doma so seveda neizogibne. Da pa se ne bomo vedno spotikali le ob naše pomanjkljivosti, se včasih velja ustaviti tudi ob kakšni prednosti. In v tem primeru je to vsekakor veliko večja in obširnejša zbirka avdio vizualnega gradiva, ki je bila tu na moje veliko presenečenje zelo okrnjena, vsaj če primerjamo s stanjem po sloven-

skih knjižnicah. Tudi sicer bi težko rekli, da knjižnica ponuja idejne presežke, nad katerimi bi lahko vzdihovali in si želeli, da bi se prvo porodili v naših glavah.

S tem zaključujem tokratno pisanje, ki je v svoji naravi in vsebini nekoliko drugačno od siceršnjega, a upam, da prav tako zanimivo za širše občinstvo. Morda bi le še izpostavila, da je študij v tujini vsekakor zelo lepa izkušnja, za katero potrebujemo le nekaj poguma, odločnost in vedoželjnosti. Večkrat namreč mislimo, da vse to

zahteva velik denarni vložek, pa vendar v marsikaterem primeru to ni res, saj študenta navadno zaposli univerza in ga za delo nagradi s poštenim plačilom.

Tanja Merčun

mlada raziskovalka na

Oddelku za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in

knjižarstvo

Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

POROČILA

3. SKUPNO POSVETOVANJE SEKCIJE ZA SPECIALNE IN SEKCIJE ZA VISOKOŠOLSKKE KNJIŽNICE

poročilo

Sekcija za specialne in Sekcija za visokošolske knjižnice sta pod okriljem Zveze bibliotekarskih društev Slovenije dne 23. oktobra 2008 v Ljubljani organizirali 3. skupno strokovno posvetovanje s tematskim naslovom »Kakovost v visokošolskih in specialnih knjižnicah«.

Posvetovanje je potekalo pod pokroviteljstvo Ministrstva za kulturo Republike Slovenije in sponzorjev: Atlantis, Cabi, Ovid, Proquest, Swets, Krka in drugi.

Uvodoma je udeležence nagovoril dr. Tomaž Pisanski, predsednik Sveta Republike Slovenije za visokošolstvo in dr. Melita Ambrožič, predsednica Zveze bibliotekarskih društev Slovenije.

Udeleženci

Posvetovanja se je udeležilo 166 udeležencev (slika 1) iz različnih okolij, udeležba strokovnjakov iz drugih področij pa je doprinesla k pestrosti. Visokošolske knjižničarje je zastopalo 71 udeležencev (42,8 %) iz treh slovenskih univerz in nobenega samostojnega visokošolskega zavoda in 14 predstavnikov (8,4 %) Narodne in univerzitetne knjižnice.

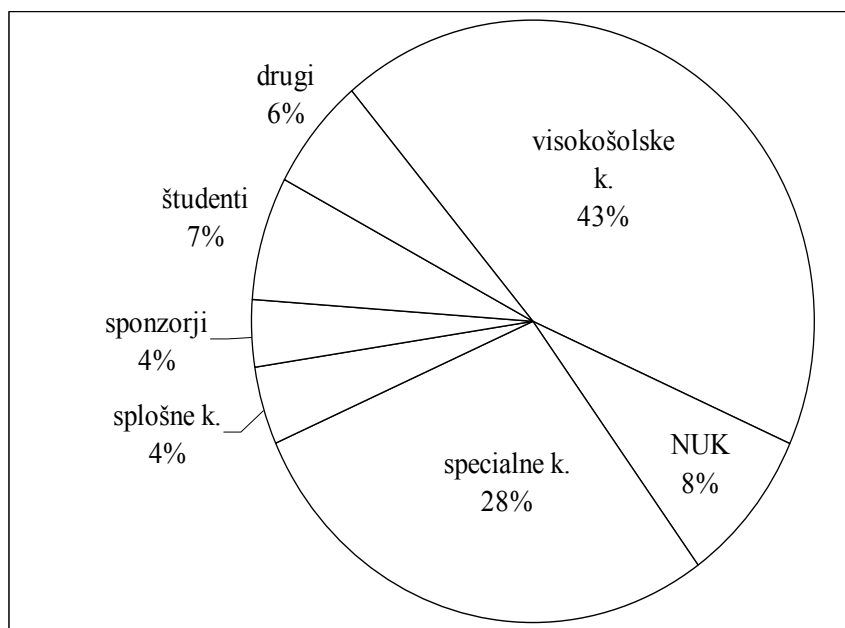
Specialnih knjižničarjev je bilo 47 (28,3 %); največji delež predstavljajo specialni knjižničarji iz zdravstvenih knjižnic, sledijo pa knjižnice industrije in vladne knjižnice. Predvidevamo, da je tematika posvetovanja bila tista, ki je na posvetovanje privabila tudi 7 splošnih knjižničarjev. Podrobna analiza seznama udeležencev je pokazala, da je na posvetovanju bilo zastopanih 49,2 % vseh visokošolskih knjižnic oz. 15 % vseh visokošolskih knjižničarjev. Na posvetovanju je bilo zastopanih 23,4 % specialnih knjižnic oz. 20,1 % vseh slo-

venskih specialnih knjižničarjev.

Prispevki

Na posvetovanju je bilo predstavljanih 12 zanimivih predavanj in 3 posterji, ki so objavljeni v priložnostnem zborniku.

Dr. **David Bawden** je v uvodnem predavanju (v soavtorstvu z dr. **Lyn Robinson** in dr. **Andrew Calverton**) predstavil tri pristope k ugotavljanju kakovosti v knjižnicah, kar je danes pomembna in zahtevna naloga za knjižnice. Dr. **Roswitha Poll** je v

Slika 1: Struktura udeležencev posvetovanja

drugem uvodnem prispevku (katerega so udeleženci v pisni anketi ocenili za vsebinsko najbolj kakovostnega) opozorila na ustrezno izbiro kazalnikov glede na pričakovane rezultate in zahteve financerjev knjižnice.

V sklopu »Modeli na področju vodenja kakovosti v knjižnicah« je pet razpravljalcev predstavilo modele EFQM, CAF, ISO 9001:2000 ter merila za akreditacijo visokošolskih zavodov, s katerimi lahko svojo knjižnico primerjamo z drugimi knjižnicami v domačem in mednarodnem okolju. Pridobljene rezultate pa moramo pravilno razumeti in razlagati, saj bomo le na ta način lahko dvigovali kvaliteto našega dela.

V sklopu »Obvladovanje kakovosti v slovenskih knjižnicah« je bilo predstavljenih pet primerov dobrih praks. Pričeli smo z načinom ugotavljanja kakovosti prakse študentov bibliotekarstva v specialnih in visokošolskih knjižnicah (avtorji: **Kristina Hacin Ludvik**, mag. **Maja Božič** in dr. **Primož Južnič**), kjer so se udeleženci seznanili z novostmi na tem področju. Sledil je izredno zanimiv prispevek **Polone Car** o razlogih knjižnice Evropskega parlamenta za pristop k obvladovanju kakovosti, njihovih rezultatih in ukvarjanjem z identificiranimi problemi kakovosti. Mag. **Sabina Fras Popović** je s kratko igrico predstavila pravi izziv prihodnosti: vodenje kakovosti ali kakovost vodenja. Primer, kako se lahko specialna knjižnica vključi v sistem za obvladovanje kakovosti svoje matične ustanove je, na primeru Krke d. d., predstavila mag. **Angela Čuk** (v soavtorstvu z mag. **Evridiko Morosini Berus**). Za zaključek pa je **Miro Pušnik** (v soavtorstvu s **Tatjano Intihar**) predstavil nemški index BIX, njegove

cilje po učinkovitem opisovanju in primerjavi delovanja javnih in akademskih knjižnic. Predstavil je tudi zaključke, ki jih je Centralna tehniška knjižnica, kot prva slovenska knjižnica vključena v index BIX, pridobila.

Zaključki posvetovanja

a. Strokovni zaključki

1. Živimo v obdobju informacijske družbe oz. družbe znanja, v kateri imajo posebno vlogo knjižnice. Pri svojem poslanstvu je zdaj pomembno, da si prizadevamo za visoko kakovost naših storitev, tako, da bodo le-te v celoti zadostile spremenjajočim se informacijskim potrebam uporabnikov.

2. S posvetovanjem smo bibliotekarji in drugi zaposleni v knjižnicah ter informacijski dejavnosti pridobili dragocen pregled modelov (orodij) za vodenje kakovosti in kriterijev za ugotavljanje dosežene stopnje kakovosti, ki so primerni za uporabo v visokošolskih in specialnih knjižnicah.

3. S predstavitvami primerov dobrih praks smo bili seznanjeni s pozitivnimi in negativnimi elementi posameznih modelov, kar nam bo v pomoč pri odločanju knjižnice oz. matične organizacije za določen model. Sprejeli smo predlog dr. Roswithe Poll, da oblikujemo delovno skupino za izbor modela in kriterijev za knjižnice. Nato bi se v pilotski projekt vključilo določeno število raznolikih knjižnic, ki bi model preizkusile in izkušnje predstavile še drugim.

4. Pri ugotavljanju stopnje kakovosti v posamezni knjižnici, bomo v prvi vrsti pred očmi imeli našega uporabnika - njegova pričakovanja, in po

uporabi knjižnice, njegovo stopnjo zadovoljstva s storitvami knjižnice.

Po strokovnem nasvetu dr. Davida Bawdena si bomo pri ugotavljanju kakovosti v knjižnicah prizadevali, da bi ocenjevali *"resnične vrednosti" knjižničnih oz. informacijskih storitev ter njihov vpliv na delo in življenje uporabnikov*.

b. Položaj knjižničarjev in bibliotekarjev v visokošolskih in specialnih knjižnicah v novem plačnem sistemu

Po zaključku posvetovanja so udeleženci na njihovo zahtevo v razpravi spregovorili o trenutno aktualni problematiki na področju razvrščanja zaposlenih v visokošolskih in specialnih knjižnicah v plačne razrede, na podlagi nove plačne zakonodaje. Razprava je tekla v naslednji smeri: knjižničarska stroka že skoraj dve desetletji opozarja na probleme neenakovrednega vrednotenja delovnega mesta knjižničarja oz. bibliotekarja v različnih dejavnostih javnega sektorja (šolstvo, visoko šolstvom raziskovanje, kultura), kar je posledica financiranja različnih ministrstev in različnih pravil o napredovanju v strokovne nazive in plačne razrede.

Novi plačni sistem za javne uslužbenke je razlike, žal, še povečal. Po izvedenem preimenovanju in združevanju delovnih mest ter razvrščanju v plačne razrede ugotavljamo velika odstopanja in neskladnosti plačnega sistema v dveh segmentih:

- neenakovredno razvrščanje posameznih delovnih mest v knjižnicah v plačne razrede v različnih dejavnostih javnega sektorja,
- neenakovredno razvrščanje visokošolskih in specialnih knjižničarjev v plačnih razredih skupine D in J oz. C.

V novem plačnem sistemu so delovna mesta knjižničarjev v visokošolskih in specialnih knjižnicah praktično izginila, dobili smo knjižnice brez knjižničarjev. Knjižničarje so nadomestili Strokovni delavci V, višje knjižničarje Strokovni delavci VI, bibliotekarje oz. samostojne knjižničarje pa Samostojni strokovni delavci VII.

Visokošolski in specialni knjižničarji se ne strinjamo z uvrstitvami v novem plačnem sistemu in ugotavljamo, da je obstoječe stane v nasprotju s temeljnim načelom »enako plačilo za delo na primerljivih delovnih mestih, nazivih in funkcijah.«

V sodelovanju s sindikati in Ministrstvom za javno upravo si bomo v okviru Zveze bibliotekarskih društev

Slovenije prizadevali za spremembe, ki bi odpravile neenakovredno in neustrezno razvrščanje knjižničarjev in bibliotekarjev v plačne razrede.

Maja Božič

predsednica Sekcije za visokošolske knjižnice
in

Nataša Glavnik

predsednica Sekcije za specialne knjižnice

POROČILA

XII. EVROPSKA KONFERENCA NA PODROČJU DIGITALNIH KNJIŽNIC - ECDL 2008

Letošnja evropska konferenca ECDL (*European Conference on Research and Advanced Technology for Digital Libraries*) na temo »Naproti evropski digitalni knjižnici« (*Towards the European Digital Library*) (glej URL: <http://www.ecdl2008.org>), je od 14. do 19. septembra 2008 potekala v Aarhusu na Danskem. Gostiteljica sta bila Univerza in Državna in univerzitetna knjižnica v Aarhusu. Tako kot na preteklih posvetovanjih sta bili tudi letos glavni niti večine predavanj distribuirane uporabniške skupnosti in povsod navzoča digitalna knjižnica. Za razliko od prejšnjih konferenc je letos programski odbor izbral bolj praktično naravnane prispevke. Zato smo imeli priložnost občudovati mnoge rešitve, ki so jih že izvajali v različnih digitalnih knjižnicah oz. se seznaniti z rezultati raziskovanj, ki so zelo koristni tudi za slovensko okolje.

Programski odbor, sestavljen iz 68. ekspertov iz 28. držav sveta, je pregledal 98 prispevkov in 27 plakatov. Dobra tretjina le-teh je bila izbrana za predstavitev in objavo v zborniku: Christensen-Dalsgaard, Birte, ... [et al.] (Eds.): *Research and advanced technology for digital libraries. 12th European conference, ECDL 2007, Aarhus, Denmark, September 2008 : proceedings* /. - Berlin ; Heidelberg : Springer, 2008. - (Lecture notes in computer science, ISSN 0302-9743; LNCS 5173). Avtorjem 28. člankov, ki niso bili sprejeti v okviru rednih predavanj, je programski odbor predlagal, da svoje rešitve predstavijo kot plakat v posebni za to namenjeni seji, kar so ti tudi sprejeli.

Konferenca je vzporedno potekala v dveh konferenčnih dvoranah. Pred konferenco so bili organizirani uvajalni tečaji (*tutorials*), po konferenci pa je potekalo več delavnic, na katerih so bila natančno obravnavana določena področja, kot na primer arhiviranje spleta (IWAU

2008), informacijski dostop do kulturne dediščine (IACH 2008), temelji digitalnih knjižnic (*DLFoundations* 2008) in druga. Konference se je udeležilo okrog 200 udeležencev iz 36. držav iz celega sveta. Največ udeležencev je bilo iz Danske, Nemčije, Italije, Velike Britanije in Združenih držav Amerike. Iz Slovenije smo se konference udeležili trije, Tanja Merčun iz Filozofske fakultete ter Tine Musek in Alenka Kavčič-Čolić iz Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani. Slednja sta polovico stroškov udeležbe krila s sredstvi evropskih projektov, v katerih sodelujeta.

Vodilne misli na konferenci so predstavili **Brewter Kahle**, bivši direktor *Internet Archive*, **Carole Goble**, predavateljica na Univerzi v Manchesterju in **Daniel Teruggi** iz *Institut National de l'Audiovisuel* (INA) iz Francije.

Brewster Kahle je govoril o drastičnem naraščanju količine publiciranih informacij v digitalni obliki, ki so posledica sodobne informacijske tehnologije. Razvoj informacijske tehnologije, z rastjo pomnilniških kapacitet in nižanjem cen, vpliva na razvoj novih storitev, ki omogočajo uresničevanje cilja univerzalnega dostopa do informacij.

Prof. dr. Carole Goble je opozorila na delovne tokove in procese (*workflows*), ki so rezultat določenega znanja, praktičnih izkušenj in metodologij. Ti podatki so lahko neprecenljivi pri znanstvenem delu in zato je menila, da bi jih bilo potrebno ohranjati in vzdrževati v knjižnicah tako kot ostalo gradivo ter znanstveni skupnosti omogočiti njihovo ponovno uporabo in revizijo.

Po besedah Daniela Teruggija moramo imeti pri razvoju domačih strani in uporabniških vmesnikov v mislih ne le eno, ampak več skupin uporabnikov, in sicer glede na

njihove potrebe in specializacijo. S prilagajanjem vmesnikov tem skupinam bomo povečali učinkovito uporabo informacij, ki jih ponujamo javnosti ter izboljšali sodelovanje z našimi uporabniki.

Na konferenci so bili predstavljeni prispevki iz naslednjih področij: trajno ohranjanje digitalnih virov (orodja za načrtovanje trajnega ohranjanja in projekti s tega področja), uporabniške študije, evalvacija digitalnih knjižnic, poosebljanje vmesnikov, interoperabilnost, informacijsko poizvedovanje, sistemi anotacij in citiranj, sistemi za označevanje (geografske oznake, označevanje delov publikacij), storitve spleta 2.0 v digitalni knjižnici (družbene oznake – *social tagging*), različne vizualizacije informacij, sodelovanje uporabnikov pri ustvarjanju vsebin za digitalno knjižnico – *participative digital archiving*, ...), orodja za generiranje digitalnih knjižnic itd.

Tudi letos sta bili dodeljeni denarni nagradi za najboljši

prispevek na konferenci in najboljši prispevek študentov. Prvo sta dobila **George Buchanan** in **Jennifer Pearson** iz Univerze v Walesu (Velika Britanija) za prispevek: *Improving placeholders in digital documents*; drugo pa **Ying Jiang** in **Hui Dong** iz kitajske Univerze v Wuhanu za prispevek *Towards ontology-based Chinese e-government digital archives knowledge management*.

Zbornik letošnje konference bo kmalu dostopen v Informacijskem centru za bibliotekarstvo NUK.

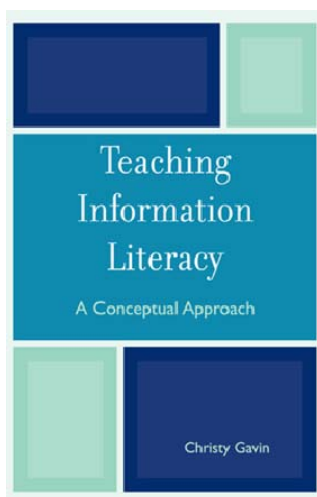
Naslednja letna konferenca bo potekala na otoku grškem Krf od 27. septembra do 2. oktobra 2009. Informacija o konferenci bo kmalu dosegljiva na URL: <http://www.ecdl2009.org/>.

Alenka Kavčič-Čolić
Narodna in univerzitetna knjižnica

INFORMACIJSKA PISMENOST

Naključje je verjetno hotelo, da je v zadnjih tednih v moje roke prispelo kar nekaj gradiva, ki naslavlja informacijsko pismenost. Tako vas lahko navdušeno povabim k branju dela Christy Gavin *Teaching Information Literacy*¹, zbornika razprav *Information Literacy*² in zadnje številke revije *Computers in Libraries*, ki je med drugim postregla tudi z zanimivim članom *Encouraging Global Information Literacy*³. Vsa ta dela namreč pomagajo k neki celoviti osmislitvi sodobnega fenomena informacijske pismenosti in problemov, ki se pojavljajo v zvezi s tem.

Slika 1: Teaching information literacy (vir slike: <http://www.scarecrowpress.com>)

Prvo navedeno delo je pravzaprav zelo uporaben učbenik za vse tiste, ki izvajajo informacijsko opismenjevanje. Uporablja povsem preprost jezik in ponudi ogromno pomoči, ki je lahko v veliko oporo izvajalcem tečajev, šolskih izbirnih vsebin ali

kakega drugega učnega procesa, ki vključuje aktivno poučevanje informacijske pismenosti. Avtorica se zaveda, da je slednja postala nekaj samo-po-sebi umevnega, kar je evidentna napaka sodobnosti. Samoumevna je edinole potreba po neprestanem izobraževanju, tako raziskovalcev, študentov, učencev, kot tudi tistih, ki dejavnosti opismenjevanja tudi izvajajo. Vsekakor je s sistematičnim programom potrebno kljubovati informacijski nepismenosti in sprejeti zagotovost tega, da posedovanje osebnega računalnika in vnašanje gesla v Google še zdaleč ni dovolj za informacijsko pismenost. Avtorica predlaga konceptualno zasnovano postopnega učenja informacijske pismenosti, ki za svoj temelj jemlje razlikovanje med podatkom, informacijo, znanjem in modrostjo. V ciljni okvir namenov, ki jih pokaže kot posledico njenega sistema, tako spadajo ne le informacijska pismenost kot taka, temveč tudi kreativnost, prenos informacij v širše ideje in sisteme, upoštevanje drugih kontekstov, plemenitenje idej z osebno izkušnjo in jemanje v obzir mnenja drugih. S tem avtorica sicer pogumno stopa na pot, ki je že brez teh dodatkov dovolj težka, a končni vtis, ki ga bralec dobi, je dovolj zadovoljujoč, da ji lahko pritrdi in izreče pohvale. Glavni napor tako ali tako ostaja na učiteljih in predavateljih, katerim pa širokogrudno ponuja veliko pomoči v že omenjenih vajah in nalogah. Delo sestavljajo poglavja o izboru teme (za seminarje, diplome, ipd.), ožanju teme, razvijanju

tez, Boolovi logiki, vrednotenju znanstvenih časopisov, iskanju po OPACu in na koncu tudi po spletu. Zaključek tvori obsežna bibliografija, ki ponuja občutek ažurnosti, strokovnosti in verodostojnosti zapisanim informacijam in povezavam, hkrati pa omogoča raznovrstne poti v raziskavi informacijske ne/pismenosti.

Zbornik *Informational Literacy, International Perspectives* je v mnogih pogledih še bolj zanimivo čtivo, saj vsebuje zelo raznolike poglede na stanje informacijske pismenosti širom sveta. Prispevki, ki so vključeni v zbornik, so nastali bodisi za kongres *IFLA World Library*⁴ ali v okviru letnega srečanja sekcije IFLA za Informacijsko pismenost, bodisi pa so bili spisani prav za potrebe izdaje zbornika. In prav njihova raznoli-

Slika 2: Information Literacy (vir slike: <http://www.degruyter.de/>)

- 1 Gavin, Christy: *Teaching Information Literacy, a conceptual approach*, The Scarecrow Press, Inc., Lanham (Maryland), Toronto, Plymouth (UK) 2008.
- 2 *Information Literacy, International Perspectives*, Edited by Jesús Lau, IFLA Publications 131, K G Saur München 2008.
- 3 Horton, Forest Woody Jr. and Keiser, Barbie E.: *Encouraging Global Information Literacy*, v *Computers in Libraries*, november/december 2008, str. 6-11 in 27-32.
- 4 Na spletnem naslovu <http://www.ifla.org/IV/ifla74/Programme2008.htm> (8.12.2008), lahko pregledate program in nekatere prispevke letošnjega kongresa.

kost je obenem najbolj zanimiva in najbolj zastrašujoča. Svet 21. stoletja bi po eni strani lahko dojel kot zelo predvidljiv, saj so načela iskanja informacij po vsem svetu zelo podobna, a hitro bi na tej poti odkrili, da razmišljamo napačno. Podobe problemov informacijskega opismenjevanja so enostavno preveč različne, poleg tega že opredelitev informacijske pismenosti povzroča marsikje veliko terminoloških zagat. Na vse te izzive pričujoči zbornik odgovarja z zanimivimi prispevki. Že prvi prispevek nagovarja problem opredelitve in preiskuje potrebe po spremembi. Najbolj ustaljena opredelitev informacijske pismenosti je namreč že skoraj 20 let tista, ki so jo podali v ALA: »*Informacijsko pismen je tisti, ki je sposoben prepoznati potrebo po informaciji, najti njeno lokacijo, informacijo ovrednotiti in jo učinkovito uporabiti*»⁵.

Celoten prispevek je spisan pod predpostavko, da je le soliden terminološki temelj zadosten pogoj za učinkovito oplemenitenje njega vsebine v praksi. K temu moram pritrčiti in sam bi šel še dlje, namreč potreben je nenehen preizkus zadostnosti tako pomembne definicije, saj je svet informacijske pismenosti vse prej kot statičen in nespremenljiv. Za zdrav korak z napredkom in razvojem pa je absolutno nesprejemljiv počitek na zastarelih konceptih. V kolikor seveda so zastareli. Avtorica Sandy Campbell si zastavlja natanko ista vprašanja in na koncu bolj kot ne pokaže, da je opredelitev zaenkrat še povsem zadovoljiva in pravzaprav smo večkrat mi, ki se uvrščamo med

tehnološko in informacijsko naprednejše prebivalce sveta, tisti, ki v to opredelitev ne spadamo⁶.

S povsem drugimi problemi se soočajo v Latinski Ameriki. Tam so programi informacijske pismenosti na voljo le univerzam, kar pomeni le okoli 3% populacije. In vse to rezultira v naravnost grozni statistiki pismenosti, ki si jo lahko ogledate v šestem prispevku dotičnega zbornika. Čisto drugačen, navzet z optimizmom in uspehi, je osmi prispevek, ki opisuje uspešno integracijo informacijskega opismenjevanja v redni program finskih univerz. V prispevku boste lahko prebrali, kaj se da s pomočjo sodobnih tehnoloških prijemov in malo vladne podpore storiti v vključitvi informacijskega opismenjevanja v bolonjski proces.

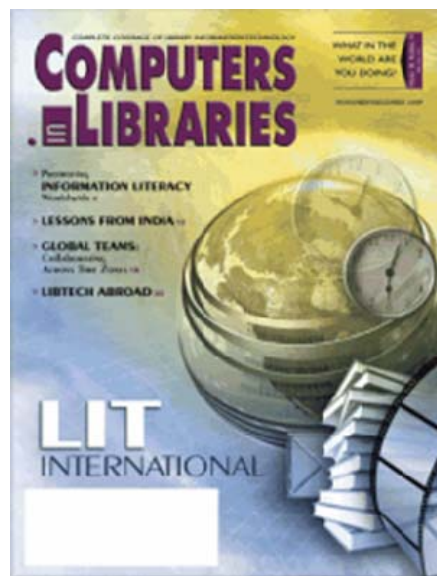
Povsem neprimerno se mi zdi, da v naši dobi sistematičnemu procesu informacijskega opismenjevanja ne namenimo dovolj pozornosti⁷. Gre za eno temeljnih lastnosti človeka v sodobni družbi in kot tako jo je treba poučevati, graditi, negovati, izpopolnjevati in hkrati pozitivno ogroziti njen temelj. Seveda je potrebno ostati tudi v stiku z mednarodnimi pobudami, diskusijami in standardi. Temu v pomoč je več kot prijeten članek v časopisu *Computers in Libraries*⁸, kjer se boste zlahka poučili o dokaj zajetnih vsebinah dosedanjega razvoja informacijskega opismenjevanja na mednarodni ravni (UNESCO, IFLA...). Izpostavljena je pomembnost širjenja kulture informacijskega opismenjevanja

izven krogov knjižnic in univerz, podane so osnovne točke *Praške deklaracije*⁹ (»*Na poti k informacijsko pismeni družbi*«), izredno dobrodošle pa so prav poslednje strani članka, kajti na teh boste našli ogromno spletnih povezav do uporabnih vsebin za celotno področje informacijske pismenosti. Za vse tiste torej, ki imate željo po dodatnem izobraževanju, raziskovanju ali le osnovnemu poduku.

Vsa tri dela so torej vredna prebiranja. Širjenje obzorij, navodila za poučevanje, teorijske terminološke diskusije in vzpodbude za nadaljnje delo. Informacijska pismenost je nekaj o čemer ne smemo molčati. In omenjena dela temu načelu vsekakor sledijo.

Tomaž Bešter

Narodna in univerzitetna knjižnica

Slika 3: Computers in Libraries

(vir slike: <http://www.infotoday.com>)

5 V izvorni obliki: »To be information literate, a person must be able to recognize when information is needed and have the ability to locate, evaluate and use effectively the needed information«. Navedek iz Campbell, Sandy: *Defining Information Literacy in the 21st Century*, v *Information Literacy, international perspectives*, Edited by Jesús Lau, IFLA Publications 131, K G Saur München 2008.

6 Avtorica postreže z zanimivo primero Eskimov, ki imajo svoj sistem informacijske pismenosti, povsem skladno z opredelitvijo ALA, a smo mi sami v njej popolni analfabeti. Primerjaj gradivo na <http://www.erudit.org/revue/etudinit/2004/v28/n2/013194ar.html>.

7 V vzajemni bibliografski kataložni bazi (COBIB) je dne 8.12.2008 za letošnje leto (2008) v slovenskem jeziku na voljo manj kot 10 enot gradiva, ki nosijo predmetno oznako »informacijska pismenost«. Ne glede na druge kanale, po katerih bi lahko prišli do gradiva s to tematiko pri nas, se mi zdi rezultat dokaj pomenljiv.

8 Besedilo članka je dostopno tudi na elektronskih virih EBSCO in ProQuest, v skladu z licenčnimi pogoji in dostopnostjo teh virov v knjižnicah ali preko oddaljenega dostopa.

9 Besedilo dostopno na spletu: http://www.melangeinfo.com/Doc/Prague_Declaration2003.pdf (8.12.2008).

RAZSTAVA O SELMI LAGERLÖF V MKL, KNJIŽNICI BEŽIGRAD

150. obletnica rojstva švedske pisateljice, prve ženske Nobelove nagrajenke za književnost

Slika 1: Selma Lagerlöf

Razstavne prostore MKL, Knjižnice Bežigrad smo tokrat namenili veliki osebnosti švedske, pa tudi svetovne književnosti, Selmi Lagerlöf. Novembra tega leta je minilo 150 let od njenega rojstva, hkrati pa se njen rojstni datum ujema z našim nacionalnim praznikom knjižnic, dnevom slovenskih splošnih knjižnic.

Selma Ottilia Lovisa Lagerlöf se je rodila 20. novembra 1858 v na posestvu Mårbacka v Östra Ämterviku v pokrajini Värmland na jugu Švedske. Leta 1885 je nastopila prvo službo kot učiteljica na višji dekliški šoli v Landskroni na jugu Švedske, kjer je ob svoji telesni pohabljenosti in prizadetosti dosegla osebni uspeh v boju za človeško enakopravnost. V času družbenih sprememb, prehoda ljudskih množic z dežele v mesta, uvajanja mehanizacije in oblikovanja delavskih središč se je izpostavilo žensko vprašanje in z njim boj za uveljavitev ženske enakopravnosti, za katero se je zavzemala tudi Selma Lagerlöf – ne le v načelu, tudi praktično. Eden zunanjih dokazov emancipacije je bil škandal, ko si je ostrigla lase – z odrezanimi kitami naj bi se odpovedala tudi svoji »ženskosti«.

Njeno prvo, pri nas najbolj poznano delo, *Gösta Berling* (*Gösta Berlings saga*), saga

o zapitem pastorju Gösti Berlingu, »najlepšem in najšibkejšem od vseh moških«, junakom, ki je izražal tedanjo švedsko resničnost, je izšlo leta 1891. Kljub temu, da je Lagerlöfova za prvih pet poglavij romana na nagradnem natečaju ženskega lista *Idun* leta 1890 prejela prvo nagrado, je bil med literarni kritiki kasneje hladno sprejet; kakor pravi sama, so ji »preveč surovo pristigli peruti«. Preobrat v gledanju na *Gösta Berlinga* je prineslo šele leto 1892,

ko ga je posebej pohvalil in opozoril nanj danski kritik Georg Brandes. Po romanu je bil leta 1924 celo posnet film Mauritz Stillerja z Larsom Hansonom in Greto Garbo v glavnih vlogah. Po uspehu z *Gösta Berlingom* je Selma odpovedala učiteljsko službo in se odločila za pisateljski poklic, dobila pa je tudi štipendije za potovanja.

Roman *Antikristovi čudeži* (*Antikrists mirakler*) iz leta 1897, v katerem Lagerlöfova poskuša spraviti krščanstvo in socializem, ji je prinesel končno priznanje. Socializem po njenem gledanju ni nasprotje krščanstva, temveč le poseben socialni program kot nadaljevanje in odmik od krščanstva. V njem gre zlasti za uresničenje krščanskega nauka o ljubezni do bližnjega, ki je v krščanstvu prevečkrat le teorija. Lagerlöfova je poskušala s krščanskega stališča zagovarjati socializem, obenem pa nastopati proti krščanski odtujenosti svetu in njegovi nesocialnosti.

Na Švedskem je še danes poznana prvenstveno kot avtorica otroške knjige *Čudovito popotovanje Nilsa Holgersona* (*Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige*, 1906–1907). Delo je bilo sicer naročeno kot poljudna pomožna šolska knjiga za domovinoznanstvo, vendar je preraslo svoje okvire in se iz mladinske knjige o kmečkem otroku, ki začaran v palčka potuje na gosaku po Švedskem, razmahnilo v svetovno uspešnico in klasično bralno knjigo.

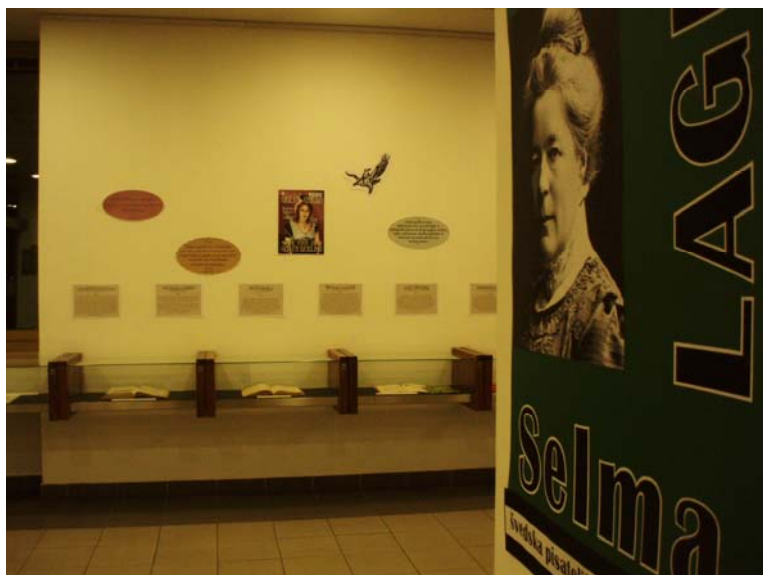
Po izidu *Nilsa Holgerssona* se je za švedsko šolstvo zgodil neverjeten pedagoški preobrat. Univerza v Uppsali je Selmi Lagerlöf podelila častni doktorat in njena petdesetletnica se je spremenila v švedski praznik. Podelitev Nobelove nagrade leta 1909, za katero je bila že od 1904 vsako leto znova predlagana, je bila tako rekoč nacionalna dolžnost.

Z izkupičkom nagrade je lahko Lagerlöfova odkupila svojo rojstno hišo Mårbacko, ki ji je ogromno pomenila in se je vanjo vračala ne le v svojih spominih, temveč tudi v drugih pripovedih.

Že med prvo svetovno vojno se je Selma Lagerlöf posvečala predvsem človekoljubnim ciljem, tik pred drugo svetovno vojno in ob njenih začetkih pa se je izkazala kot zagovornica miru in varuhinja vseh preganjanih, celo do te mere, da so bila njena dela v Hitlerjevi Nemčiji prepovedana. Ko je Sovjetska zveza stremela po polastitvi Finske, je Lagerlöfova finski vladi ponudila svojo Nobelovo medaljo kot finančno pomoč.

Slika 2: Plakat ob filmu Gösta Berlings saga, 1924

Slika 3: Razstavni prostor MKL, Knjižnice Bežigrad

Nedolgo zatem, 16. marca 1940, je umrla v svoji hiši Märbacki.

V razstavnih prostorih enot Knjižnice Bežigrad si lahko ogledate nekatere slovenske izdaje romanov Selme Lagerlöf, kopije člankov o njej iz *Modre ptice*, *Naše knjige*, *Nove poti*, *Obzorij*, *Slovenskega naroda*, *Ženskega sveta*, *Življenja in sveta*, si preberete kratko biografijo o njej, izbrano bibliografijo in seznam prevodov njenih del v slovenščino, s spremljavo slikovnega gradiva in izbranih odlomkov iz romana *Gösta Berling*.

Razstava bo krožila po enotah MKL, Knjižnice Bežigrad od novembra 2008 do sredine leta 2009. Vabljeni!

Tanja Curhalek
Mestna knjižnica Ljubljana
Knjižnica Bežigrad
tanja.curhalek@lj-bez.sik.si

TRADICIJE DVEH SKUPNOSTI V TRŽAŠKEM ZALIVU

KNJIŽNIČNE
PRIREDITVE

dejavnosti skozi stoletja povezane z morjem

TRADIZIONI DI DUE COMUNITÀ NEL GOLFO DI TRIESTE - attività attraverso i secoli legate al mare

Mestna knjižnica Piran - Biblioteca civica Pirano je letos maja v galeriji Gasspar v Piranu uspešno predstavila domoznansko obarvano monografijo o pomorskih in ribiških tradicijah v Tržaškem zalivu z izredno zanimivo vsebinsko zasnovo. Dvojezična knjiga »Tradicije dveh skupnosti v Tržaškem zalivu – Tradizioni di due comunità nel golfo di Trieste« prinaša znanstvene in strokovne prispevke slovenskih in italijanskih raziskovalcev s področja tradicionalnega ribogojstva, pomorstva, ribištva, solinarstva, gradnje ladij in ladjedelnic v Tržaškem zalivu.

Knjiga je izšla že leta 2007 v Trstu ob zaključku projekta »Terra d'amar« v okviru programa sodelovanja na področju kulture Interreg III A Italija – Slovenija 2000-2006. Projekt je odobril in financiral Centralna direkcija mednarodnih skupnosti in lokalnih pobud - služba skupnostnih odnosov in evropske integracije pri deželi Fur-

lanija-Juljska krajina.

Zmagovalec natečaja, nosilec projekta in založnik knjige, ki je zaključna faza projekta, je bilo **Kulturno društvo Ribiški muzej Tržaškega primorja** iz Križa pri Trstu pod vodstvom ing. **Franca Cossutte**.

Vsebinsko je knjiga razdeljena na štiri poglavja: **Plovila v Tržaškem zalivu** (predstavljena so lesena plovila značilna za to geografsko območje), **Ribolov** (opisane so vrste ribolova in ribiških mrež, ribolovna mesta in območja, toponimi na severni obali tržaškega zaliva, v slovenskem Primorju ter med piranskimi ribiči), **Življenje in dejavnosti povezane z morjem** (ribja predelovalna industrija, Sečoveljske soline, škverji, ladjedelniški mojstri, potapljači, barkovljanški šavornanti, gojenje ostrig) in **Dodatek** (pomorski termini, bibliografija).

Teme so predstavili avtorji: **Bruno Volpi Lisjak**, **Franco Cossutta**,

Slobodan Simič Sime, **Barbara Costamagna**, **Vinko Oblak** in **Ondina Lusa**.

Knjigo je uredil kap. **Bruno Volpi Lisjak**, ki je napisal tudi predgovor in sklepne misli. Poudaril je, da knjiga, ni pomembna le iz strokovnega vidika, ker prinaša tudi sporočilo, da obe zgodovinski etnični skupnosti na ozemlju okoli Tržaškega zaliva lahko mirno in plodno živita skupaj, morje pa je, kot dokazujejo pomorske tradicije povsod, vedno povezovalni element za prebivalstvo.

Ostala spremna teksta sta podala še **Franco Cossutta** in **Maurizio Tremul**, predsednik Upravnega odbora Italijanske Unije.

Vlado Bernetič
Morska biološka postaja Piran
vladimir.bernetic@guest.arnes.si

Vir: Povzetek predstavitve – nagovora k promociji knjige Tradicije ... Ksenija Petaros Kmetec, MK Piran, maj 2008

PREDSTAVLJAMO

KNJIŽNIČARSTVO ITALIJANSKE NARODNOSTI V SPLOŠNO IZOBRAŽEVALNI KNJIŽNICI NA DVOJEZIČNEM OBMOČJU R SLOVENIJE

Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper
Biblioteca centrale Srečko Vilhar Capodistria
Trg / Piazza Brolo 1, 6000 Koper - Capodistria
www.kp.sik.si

Dolgoročni cilji knjižnice, v okviru nalog splošnih knjižnic za pripadnike narodnih skupnosti, so namenjeni zagotavljanju osnovnih knjižničarskih uslug in storitev za pripadnike italijanske narodne skupnosti v Sloveniji.

Za Mestno občino Koper je, tako kot za vso Istro, značilna večkulturnost, ki je zgodovinsko pogojena in na vsakem koraku vtkana v vsakdanje življenje. Poleg Slovencev živi tu avtohtona narodna skupnost Italijanov, veliko pa je tudi prebivalcev iz nekdanjih jugoslovanskih republik.

Posebnosti okolja vplivajo tudi na delo knjižnice. Pri oblikovanju zbirk, dejavnosti in storitev skušamo upoštevati geografske, gospodarske in demografske značilnosti svojega okolja.

Kot knjižnica na dvojezičnem območju ima Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper ustanovljen Oddelek za italijaniko in bibliotekarja, ki skrbi za knjižnične in informacijske potrebe pripadnikov italijanske narodne skupnosti.

Zgodovinski oris in pregled delovanja

Oddelek za italijaniko v Osrednji knjižnici S. Vilharja Koper je začel uradno delovati leta 1986 na pobudo Obalne samoupravne interesne skupnosti pripadnikov italijanske narodnosti v Kopru. Ugotovljeno je bilo, da je bila prisotnost italijanskih knjig (novi naslovi) v slovenski Istri zelo šibka in da je treba zaposliti bibliotekarja, da bi skrbel za knjižničarske potrebe pripadnikov narodnosti.

V Osrednji knjižnici so zaposlili bibliotekarko sociologinjo italijanske narodnosti za izvajanje matične dejavnosti, za informiranje italijanskih šolskih in društvenih knjižnic v okviru Italijanske skupnosti, za nakupovanje knjižnega in neknjižnega gradiva v italijanskem jeziku ter za

socializacijo italijanske kulture. S tem namenom je bibliotekarka organizirala srečanja s pisatelji, predstavitve knjig, pripravljala je knjižne razstave in številne druge prireditve. Več kot dvajset let je izvajala knjižno in knjižnično vzgojo ter s ciljno nabavno politiko ustvarjala večkulturno vzdušje v slovenski Istri.

Hranjenje, varovanje in ovrednotenje kulturne dediščine bivše »Biblioteche civiche«.

Bibliotekarka za italijaniko (bibliotecario per il settore italiano) je začela svoje poslanstvo v Osrednji knjižnici prav, ko je bilo potrebno, zaradi neustreznega skladišča, rešiti dragoceno italijansko knjižno gradivo iz bivše »Biblioteche civiche« in druge dragocene knjige območja, ki jih je državna uprava zaplenila takoj po drugi svetovni vojni.

Gradivo je bilo strokovno obdelano, opremljeno in primerno postavljeno, nastala je bibliografija, zgodovinska študija in kasneje še tri monografije:

1. Biblioteca civica. Fondo antiquario - Antikvarni fond, 1996,
2. La biblioteca Besenghi, 1999,
3. Fondi librari e biblioteche a Capodistria, 2002.

Tako so bile knjige, ki so bile štirideset let hranjene v neprimernem skladišču, ovrednotene, restavrirane in so pridobile mesto v koprski kulturni dediščini in v slovenskem prostoru. Projekt je financiralo Ministrstvo za Kulturo R Slovenije.

Pregled sredstev

Za knjižničarsko dejavnost pripadnikov narodnosti je bilo potrebno pridobiti ustrezna materialna sredstva. Na začetku so bila finančna sredstva skromna, potem pa vedno ustrežnejša. Ministrstvo za kulturo R Slovenije je natančno sledilo projektom Osrednje knjižnice namenjenim pripadnikom italijanske narodnosti in zagotavljalo ustrezno financiranje.

Financiranje programa Oddelka za italijaniko od leta 1991 do 2008 je bilo naslednje:

Podatki govorijo sami zase. Desetim letom zelo uspešnega delovanja je grozilo občutno zmanjšanje sredstev Ministrstva za kulturo Republike Slovenije; od leta 2000 do leta 2004 je bil program namenjen pripadnikom narodnosti v okviru Osrednje knjižnice Koper okrnjen.

1991	423.000,00 sit
1992	1.086.145,00 sit
1993	4.402.970,70 sit
1994	3.880.000,00 sit
1995	5.401.471,50 sit
1996	5.840.772,00 sit
1997	7.100.000,00 sit
1998	7.402.855,00 sit
1999	8.558.140,00 sit
2000	5.734.000,00 sit
2001	4.749.300,00 sit
2002	5.001.100,00 sit
2003	8.346 EUR
2004	19.327 EUR
2005	21.728 EUR
2006	30.383 EUR
2007	24.000 EUR
2008	29.000 EUR

Nakup knjig in periodike je sicer potekal po istem indeksu, manj številne so bile kulturne prireditve. Do danes (2008) so se sredstva namenjena za pripadnike italijanske narodnosti na področju knjižničarstva počasi uravnovesila. Tudi Mestni knjižnici Izola in Piran nakupujeta monografsko in periodično knjižno gradivo iz namenskih sredstev, ki jih zagotavlja Ministrstvo za kulturo R Slovenije kot tudi občine Koper Izola in Piran.

Branje kot sredstvo medsebojnega razumevanja in soočanja različnih kultur

V zadnjih dvajsetih letih se je v Osrednji koprski knjižnici povečalo linearno število na novo nabavljenih naslovov knjižnega gradiva v italijanskem jeziku. Letno kupimo približno 950 novih naslovov monografskega gradiva, 45 naslovov periodičnega gradiva in tudi nekaj DVD-jev, to je približno 10 % celotnega nabavljenega gradiva.

V tem času je bil z italijanskimi knjigami obogaten fond v vseh oddelkih knjižnice. Določeno italijansko gradivo, ki ga hrani koprška knjižnica je zelo dragoceno, ne samo za lokalne uporabnike, ampak za vso Slovenijo.

Po Unescovih priporočilih je naloga splošno izobraževalne knjižnice, da skrbi za prisotnost italijanskih knjig na dvojezičnem območju. Slovenski zakon o knjižničarstvu pa ji nalaga še skrb za knjižno in knjižnično vzgojo. Nakup knjig je le prva faza bibliotekarskega dela, pomembna dejavnost je razširitev knjige, da njeno kulturno izročilo doseže posameznika in vpliva na njegov razvojni proces. Knjige so kot mostovi, ki pomagajo k jezikovnemu približevanju in sožitju z drugimi. Za zmanjšanje konfliktov med različnimi narodi Unescova

združenja po vsem svetu porabijo veliko sredstev za širjenje in promocijo branja knjig, ki vzgajajo k spoštovanju različnih ljudstev in ras.

Bibliotekarka za italijaniko je v Osrednji koprski knjižnici vzpostavila dvojezično komuniciranje med delavci knjižnice in med njenimi uporabniki. Ure pravljič v italijanskem jeziku so lep način pridobivanja bralcev. Ni vedno enostavno vzpodbuditi otrok ali odraslih k branju knjige ali revije in še težje jih je pripraviti na sprejemanje druge kulture. Javne knjižnice na dvojezičnem območju se morajo še posebej angažirati za različne prireditve, kjer se ljudje srečujejo in s katerimi lahko preverjamo vzdušje in črpamo predloge za nadaljnjo dejavnost. Pomembna je tudi priprava posebnih seznamov italijanskih avtorjev ali seznam novitet italijanskih monografij za otroke in odrasle. V koprski Osrednji knjižnici so bile organizirane številne prireditve tudi v sodelovanju s šolami in kulturnimi ustanovami, srečanja z italijanskimi pisatelji, razni natečaji, delavnice za osnovnošolce in srednješolce, kvizi, razstavno dejavnost itd.

Nastela bi nekaj razstav in predavanj:

- Predstavitve italijanskega mladinskega pisatelja Giannija Rodarija,
- Ilustratorji in pisatelji iz Furlanije Julijske krajine (to je bila velika promocija Italijanskih, Slovenskih in Hrvaških avtorjev ob meji),
- Razstava italijanske periodike,
- Dante Alighieri v ilustracijah,
- Mediteranske dežele, morje in knjige,
- Značilnosti Trsta in književnost,
- Tržaška ilustratorka in pisateljica Nicoletta Costa v razstavi in delavnici,
- Tržaški kipar Marcello Mascherini (delavnica za 4.5.6. razred osnovne šole) in - druge tematske in priložnostne knjižne razstave.

Razstavna dejavnost je zelo pomembna za mlado in šolsko populacijo, odpira tudi poti sodelovanja z drugimi ustanovami. Za predstavitve mladinskih avtorjev in ilustratorjev je Oddelek za italijaniko veliko sodeloval s Centrom za mladinsko književnost »A.Alberti« iz Trsta. V sodelovanju s Polivalentnim centrom iz Ronk, Unije Italijanov, Izolske mestne knjižnice je prišlo do tiskanja publikacije »Il territorio«, to je bila številka posvečena problematiki italijanske manjšine v Istri.

Srečanja s pisatelji so kulturna obogatitev, možnost, da se poglobimo v duhovno razsežnost kreativne osebnosti, ki je sposobna zaznati stvari in čustva, ki jih drugi ne zaznajo ali ne znajo opisati.

Med številnimi italijanskimi avtorji, ki jih je povabila bibliotekarka za italijaniko, bi omenila pisateljico Dacio Maraini, pomembnega istrskega avtorja Fulvia Tomizzo in priljubljenega tržaškega avtorja Claudio Magrisa (letos).

Za vzpodbujanje branja je biblioteka za italijaniko priredila bralne natečaje za otroke in mladino, v katere so bile vključene splošnoizobraževalne knjižnice in italijanske knjižnice iz Kopra, Izole in Pirana. Med bralci je vzbudil veliko zanimanje roman »Isabel«, švedske pisateljice Mecke Lind. Zgodba romana je postavljena v favele v Rio de Janeiro. Ob tem smo spoznali, da so mladi sposobni zelo dobro zaznati resnična sporočila in da so občutljivi za probleme v svetu, kot so revščina, izkoriščanje otrok, razsizem. Še imamo otroke in mlade bralce, ki se navdušujejo nad dobro vsebino knjige. Seveda stalno iščemo nove načine in vsebine, s katerimi bi poživili ali ustvarjali interkulturene odnose. Večkulturna vzgoja je za knjižničarje na dvojezičnem območju izziv, ki ga sprejemajo z veseljem najprej z nakupom in evidentiranjem avtorjev in tekstov, ki se ukvarjajo s tematiko večkulturnosti, potem pa z vodenim branjem in širitvijo informacij med bralce učimo živeti v spoštovanju različnosti.

Oddelek za italijaniko Osrednje knjižnice Srečka Vilharja Koper v lastnih prostorih z razširjeno dejavnostjo

Od leta 2006 Oddelek za italijaniko Osrednje knjižnice Srečka Vilharja Koper izvaja dejavnost za italijansko narodnost in drugih raziskovalcev italijanskega jezika in kulture v preurejenih prostorih v Čevljarski ulici 22.

Naziv enote:

Bibliotekar je koordinator in izvajalec knjižnične dejavnosti za italijansko narodnost. Sodeluje z Obalno samoupravno skupnostjo pripadnikov italijanske narodnosti iz Kopra, z Italijansko skupnostjo Giuseppe Tartini iz Pirana, z Italijansko skupnostjo Pasquale Besenghi degli Ughi iz Izole, Italijansko skupnostjo Santorio Santorio iz Kopra ter s tremi občinskimi samoupravnimi italijanskimi skupnostmi in z italijanskimi šolami v slovenski Istri.

Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper

Biblioteca centrale Srečko Vilhar Capodistria

Oddelek za italijaniko / Settore italiano

Informacijski center za italijansko narodnost

Centro informativo per la nazionalità italiana

Naslov: Čevljarska 22, 6000 Koper

Calegaria 22, 6000 Capodistria

Urniki: Ponedeljek, torek, sredo, četrtek od 9.00 do 14.00 (petek in sobota zaprto)

Dejavnost: 1. Program izvajanja knjižnične dejavnosti

za italijansko narodno skupnost,

2. Informacijski center za italijansko narodnost - Centro informativo per la nazionalità italiana

Kadri: bibliotekar

Program Oddelka za italijaniko:

- Nakup knjižničnega gradiva in informacijskih virov za potrebe narodne skupnosti. Nakup poteka predvsem v Italiji, in sicer bibliotekar nabavlja 1000 naslovov monografskega gradiva in 45 naslovov serijskih publikacij. Oblikujejo se knjižnične zbirke z letnim rednim nakupom v Oddelku za italijaniko, v Domoznanskem oddelku, na Bibliobusu, v Oddelku za mlade bralce in v Študijskem oddelku;
- Obdelava in posredovanje knjižničnega gradiva in informacijskih virov za potrebe narodne skupnosti je sprotna (strokovna obdelava poteka v računalniškem sistemu Cobiss);
- Zagotavljanje komuniciranja v jeziku narodne skupnosti. Ustanova uradno posluje dvojezično: bibliotekarji komunicirajo v jeziku okolja, bibliotekar za italijaniko je na voljo po določenem urniku, razstave in prireditve upoštevajo dvojezičnost, spletna stran knjižnice je za razliko od drugih slovenskih knjižnic tudi v italijanskem jeziku, zagotovljeno je tudi komuniciranje v italijanskem jeziku.
- Informacijsko opismenjevanje uporabnikov - pripadnikov narodne skupnosti. Bibliotekar za italijaniko je dostopen osebno, po telefonu ali po elektronski pošti za posredovanje strokovnih informacij ali informacij o italijanski narodnosti. Izvaja se redni pretok informacij z obiski ter s sodelovanjem s šolami in drugimi ustanovami.
- Usposabljanje zaposlenih za delo s pripadniki narodne skupnosti. Za osvežitev italijanskega jezika bibliotekarji obiskujejo sejme v Italiji. Letos je bila organizirana strokovna eskurzija v Ravenno in Ferrara, kjer smo si ogledali tamkajšnje knjižnice.
- Bralna kultura in knjižnična vzgoja za pripadnike narodne skupnosti. Potekajo natečaji za otroke in mladino, predstavitve knjig in avtorjev za otroke, mladino in odrasle. Letošnje prireditve so bile posvečene morju; srečanja z avtorji in s knjigami iz Italije, Hrvaške in Slovenije so bila zelo zanimiva. Imeli smo lepo razstavo školjk. S srečanjem s pomembnim italijanskim pisateljem Clavdiem Magrisom smo zadovoljili veliko število uporabnikov. Prisotna je tudi dejavnost posvečena ciljnim skupinam kot so ženske in mladina.
- Strokovno sodelovanje z matičnim narodom. Vzpostavljeni so stiki s centrom »Centro di ricerche stori-

che» iz Rovinja in z založbo »Edit« iz Reke. Občasno sodelujemo z bibliotekarskim društvom iz Italije ter z Italijanskim inštitutom, ki ima sedež v Ljubljani.

- Druge dejavnosti za pripadnike. Digitalizacija. Sodelujemo z madžarsko narodnostjo v Lendavi in v Murski Soboti. Letos je bibliotekarka za italijaniko sodelovala na simpoziju posvečenemu vprašanju razvoja knjižničarstva madžarske narodnosti v Sloveniji, ki je bil organiziran v Lendavi. Glavna tema je bila digitalizacija gradiva narodnostne skupnosti. Koprška Osrednja knjižnica se ukvarja z vprašanjem digitalizacije knjižnega gradiva v italijanskem jeziku in upa, da bo to izvajala skupaj z Unijo Italijanov iz Kopra in Reke, s pomočjo sredstev, ki bi jih črpali tudi iz evropskih skladov.

Program knjižnične dejavnosti za italijansko narodno skupnost je bil od leta 2006 dopolnjen z novimi vsebinami, ki smo jih poimenovali Informacijski center za italijansko narodnost - Centro informativo per la nazionalità italiana.

Informacijski center za italijansko narodnost je namenjen pripadnikom italijanske narodne skupnosti in vsem ostalim uporabnikom knjižnice kot pomoč pri iskanju informacij, ki se nanašajo na življenje, dejavnosti in potrebe italijanske narodne skupnosti.

Gradivo in informacije o italijanski narodni skupnosti

Informacijski center za italijansko narodnost, zbira, hrani in posreduje informacije, ki se nanašajo na italijansko narodno skupnost in sicer:

1. bibliografske informacije,
2. informacije za dijake in študente italijanskih osnovnih in srednjih šol,
3. informacije o italijanski narodni skupnosti, njeni strukturi in notranji organizaciji,
4. selektivne informacije za raziskovalce o in v zvezi z narodno skupnostjo.

V ta namen Informacijski center za italijansko narodnost razpolaga s posebnimi knjižnimi zbirkami ter oblikuje posebne nove zbirke gradiva, ki so namenjeno črpanju informacij. In sicer:

- zbirke matične službe v italijanskem jeziku: bibliotekarstvo, dokumentalistika, bibliologija, bibliografije, založništvo in bibliopedagogika,
- italijansko jezikoslovje, učenje jezika, viri za filologijo in jezikoslovje,
- sociolingvistika, jezikovna politika,
- hemeroteka, informativne izdaje in bilteni vezani na

italijansko narodnost.

Center za samostojno učenje italijanskega jezika

Dolgoletne izkušnje v koprski knjižnici so privedle do spoznanja, da obstaja potreba po individualnem izpopolnjevanju italijanskega jezika. Italijanščina se kot pogovorni jezik vedno manj uporablja in je njeno poznavanje vedno bolj pomanjkljivo. Zaradi tega smo se odločili, da bi v okviru naše ustanove in v prostorih oddelka za italijaniko nudili kvalitetne jezikovne učbenike, razne tečaje in multimedijske pripomočke za samoučenje italijanskega jezika kot dopolnitev rednega izobraževalnega procesa. Tako oddelk za italijaniko nudi:

- možnost samostojnega učenja italijanskega jezika,
- program permanentnega učenja ob multimedijski podpori,
- možnost audiovizualnih projekcij.

Z razvojem učne tehnologije se je koprška knjižnica v zadnjih letih dobro založila tudi z raznimi računalniško podprtimi tečaji in drugim gradivom s področja italijanskega jezika in kulture.

Pri samostojnem učenju uporabnik lahko uporablja tiskano in multimedijsko gradivo. Bibliotekar ga usmerja k virom informacij, mu svetuje zanj najprimernejši način dela, ali mu pomaga poiskati pomoč druge.

Socializacija italijanskega jezika in kulture

Bibliotekar za italijaniko koprške splošnoizobraževalne knjižnice zadovoljuje knjižnične potrebe pripadnikov italijanske narodnosti in izvaja socializacijo italijanskega jezika in kulture

- s spodbujanjem in z razumevanjem kulturnih vsebin italijanske narodnosti,
- s skupinskim branjem, s predstavitvami knjig in avtorjev in s knjižnimi razstavami,
- z uresničevanjem interkulturnih odnosov (interaktivnimi konverzacijami).

V organih upravljanja knjižnice je v skladu z ustanovnim aktom, tudi predstavnik avtohtone italijanske narodne skupnosti. Na program dejavnosti za uporabnike italij. narodnosti, ki ga pripravimo v knjižnici, daje soglasje italijanska narodna skupnost. Ta postavka je zelo pomembna za pridobitev finančne podpore za uresničevanje dejavnosti, ki je namenjena italijanski narodnosti.

bibliotecario responsabile per il settore italiano –
bibliotekar za italijaniko
Amalia Petronio

PREDSTAVLJAMO

NOVO NA MREŽNIKU

Library PressDisplay je najnovejši elektronski informacijski vir, ki je zapolnil vrzel v ponudbi **dnevni**h časnikov s celega sveta. Tako vključuje več kot 450 časnikov in časopisov iz Evrope, Azije, Avstralije, Afrike, Latinske Amerike in Severne Amerike.

Predstavlja naravnost navdušujoče iskanje in branje člankov vsem, tudi tistim, ki niso profesionalno vpeti v vsakodnevno brskanje za znanstvenimi informacijami. Vse to jim namreč omogoča nadvse **prijazen uporabniški vmesnik za iskanje** ter sila **pregleden prikazovalnik časnikov**, ki omogoča enostavno povečavo besedila, preklapljanje med članki in druge funkcije, ki izkušnjo listanja po časnikih še olajšajo. Poleg iskalnega vmesnika (logični operatorji, frazno iskanje, omejevanje na določen/e jezik/e, časnik/e, različni časovni razpon, deželo, omejevanje iskanja po naslovih ali/in besedilu članka, iskanje po avtorju prispevkov) **Library PressDisplay** ponuja tudi **brskanje po skupinah novic** kot so gospodarstvo, šport, zabava; pomagamo si lahko tudi s pregledom **najbolj branih časnikov**, **avtorjev** in tudi **bloggerjih**. Naslovna stran vira omogoča uporabno personalizacijo, kjer stran in pregled najnovejših prispevkov lahko priročno po svojih željah (jezik...).

Arhiv člankov, ki jih ponuja vir, seže **60 dni nazaj** in se **dopolnjuje dnevno**. Prav zato je primeren predvsem za vse, ki so si kdajkoli želeli imeti največjo izbiro svetovnih dnevni

Oddaljen dostop do Library PressDisplay je namenjen članom NUK z geslom; brez gesla pa lahko do vira dostopate z lokacij NUK.

Vabljeni na: http://www.nuk.uni-lj.si/nuk/vir_abc.asp?Link=398

Tomaž Bešter
Narodna in univerzitetna knjižnica

*Naj bo leto 2009 za vse knjižničarje
polno osebne sreče, zadovoljstva,
osebne in strokovne rasti.*

Sekcija za visokošolske knjižnice ZBDS
predsednica sekcije
mag. Maja Božič

PRIMORCI BEREMO

PREDSTAVLJAMO

glede na področje doslej največji projekt spodbujanja bralne kulture za odrasle v Sloveniji

Primorci se lotijo brati

Projekt Primorci beremo je nastal tako kot večina stvari v današnjem svetu – na podlagi osebnih poznanstev. Z bibliotekarko Liljano Klemenčič iz Knjižnice Ivana Potrča Ptuj sva se dogovarjali, kako bi se Tolminci pridružili njeni „Bralni znački za odrasle“. Ker jih je potem sosedska bližina potegnila k mariborskim kolegom, smo Tolminci sklenili, da naredimo nekaj svojega, primorskega.

Projekt Primorci beremo je bil že v začetku zastavljen bolj ambiciozno od že obstoječega ptujskega modela tako po idejni zasnovi kot tudi celostni podobi in številu sodelujočih knjižnic.

A bi probal enega Slovenca?

V knjižničarskih krogih se že dolgo govori o upadu nivoja bralne kulture (dela, ki so nekoč veljala za lahko branje, so sedaj v razredu srednje zahtevnega čtiva) in o prepričanosti naših bralcev v neberljivost in prezahtevnost sodobnega slovenskega leposlovja. Ker Primorci nismo zadosti modri za presekanje zagone- tke vzrokov in krivcev (avtorji, založbe, knjigotržci, šolski sistem, knjižnice) za obstoječe stanje bralne kulture v Sloveniji, smo se zadeve lotili tam, kjer lahko nekaj konkretno

spremenimo.

Namen projekta Primorci beremo je nagovarjanje k branju berljivih sodobnih slovenskih avtorjev, s poudarkom na berljivosti. Ciljna publika so ženske srednjih let, ki berejo lahko čtivo, večinoma prevedena žanrska dela. Dolgoročen cilj projekta je preusmeriti jih na branje domačih avtorjev in (posledično) dvig njihove bralne kulture. V izboru priporočenih knjig smo se torej izrecno izogibali slovenskim „klasičnim“ avtorjem in avtorjem, ki imajo sloves zahtevnejšega branja za bolj elitno publiko. Prvo leto smo na seznam uvrstili še nekaj kvalitetnih, a široki publiki prebavljivih tujih avtorjev, po dobrem odzivu bralcev smo si drznili drugo leto narediti izbor 42 izključno slovenskih knjig. Seznam priporočenih del Primorci beremo je pač tako kot vsi sezname zaznamovan z bralno izkušnjo in okusom svojega sestavjalca, temu se pač ni možno izogniti in vsakdo ima svoj vatel berljivosti. Ko je padla dokončna odločitev, so knjižnice dokupile dodatne izvide posameznih naslovov, da so jih imele v zadostnem številu.

Nekaj za na dopust

Izposoja t. i. lahke literature še posebej naraste v poletnih mesecih. Tudi bralci, ki med letom posežejo po zahtevnejši literaturi, si poleti zaželi- jo nekaj lažjega. Bralci, ki si branje privoščijo samo med poletnim dopustom, pa skoraj praviloma s seboj v kovčkih prevažajo „nekaj za na plažo“. Začetek projekta smo sprva načrtovali 23. aprila ob svetovnem dnevu knjige. Ker pa so mlini

Slika 1: Podelitev priznanj

Ministrstva za kulturo predolgo mleli prispele vloge na razpis za spodbujanje bralne kulture, smo morali začetek predstaviti v junij, to je na začetek poletne bralne sezone. Kar se je izkazalo za dobro potezo. Za zaključek takšnega slovenskega projekta se nam je zdel najprimernejši rojstni dan našega največjega pesnika.

Modro za morje in rumeno za veselje

Tolminski knjižničarji smo imeli že nekaj izkušenj z zelo uspešnim projektom spodbujanja bralne kulture Moja knjižnica – Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin, ki je namenjen učencem 3. razredov na našem področju. In zakaj bi človek zavrgel, kar se je izkazalo kot dobro? Podoben sistem kot za otroke smo uporabili tudi za malo večje bralce. Vedeli smo, da mora biti zunanja podoba projekta oblikovana celostno in da potrebujemo prepoznaven logotip. Logotip, ki ne bo klišejsko knjižničarski in ki bo v sebi imel nekaj radoživost primorskega. In kaj boljšega od Primorci beremo nismo bili stuhati. V „celostno obdelavo“ tolminskega računalničarja so tako padli: zgibanke s pravili projekta, bralna znamenja, nalepke za knjige, vabila

za uvodne in zaključne prireditve, plakati, priznanja, panoji, kratke vsebine knjig, obvestila za kabelske TV in spletna podstran Primorci beremo.

Knjižnice so ob začetku projekta postavile kotičke Primorci beremo, kjer so bili obešeni plakati, ki so vabili k sodelovanju, nalepljena pravila sodelovanja in postavljene knjige s seznama. Knjige smo označili s posebnimi nalepkami z logotipom. Tako so bile hitro najdljive za bralce, pa tudi knjižničarjem so olajšale posredovanje. Bralci so si v teh kotičkih lahko prebrali kratke vsebine knjig. Izbiro jim je olajšal tudi napovedni stavek, ki smo ga natisnili na zgibaniki.

6 + eno pesniško

Čeprav je projekt Primorci beremo zasnovan z mislijo na točno določeno ciljno publiko, seveda lahko sodelujejo vsi člani knjižnic. Glede na število sodelujočih je še toliko bolj pomembno, da so pravila čim bolj enostavna. V času od junija do konca novembra so bralci ob izposoji knjige s seznama Primorci beremo dobili bralno znamenje. Nanj so napisali svoje misli o prebranem in ocenili knjigo, ter ga vrnili v knjižnico. Bralna znamenja smo vodili pod imeni bralcev v posebnih kartotekah. Kdor je do konca projekta zbral šest bralnih znamenj za prozna dela in še eno za pesniško zbirko, si je prislužil priznanje Primorci beremo in knjižno nagrado, ki smo jih podeljevali na

zaključni prireditvi.

Od obale do Trente

Zdi se, da imamo Primorci zaradi zgodovinskih okoliščin še vedno poseben odnos do slovenskega jezika in slovenskih knjig. Morda projekt kot je Primorci beremo drugje ne bi naletel na tako dober odziv kot prav pri nas. Tolminci smo prvo leto k sodelovanju povabili svoje sosede: Mestno knjižnico in čitalnico Idrija, Goriško knjižnico Franceta Bevka in Lavričevo knjižnico Ajdovščina. Letošnje leto je projekt prerastel svojo knjižničarsko „območnost“, zapustila nas je sicer naša osrednja območna novogoriška knjižnica, pridružili sta se nam Kosovelova knjižnica Sežana in Mestna knjižnica Izola. V skupnem projektu smo uspeli združiti bralce od Trente do obale.

Kdo bo pa tole plačal

Knjižnica Tolmin je kot nosilka projekta dve leti zapored pridobila sredstva na Ministrstvu za kulturo. Prvo leto so nam namenili 2.000 €, letos še tisoč več. Ostali sponzorji: Učila International in Založba Mladinska knjiga sta podarili knjige, Go-Partner je pokril del honorarja za nastop na zaključnih prireditvah.

Skupni stroški so letos znašali nekaj več kot 4.700 €, knjižnice so same poravnale še ostale stroške, ki so nastali v posameznih knjižnicah.

Poleg finančne pokritosti projekta smo tolminski knjižničarji poskrbeli za oblikovanje, tiskanje in dostavo tiskovin ostalim sodelujočim knjižnicam, se dogovorili za nastope z avtorji, poskrbeli za obveščanje na nacionalnem nivoju, zbirali skupne statistike in koordinirali potek projekta. Tolmin je tudi vodil blagajno

skupnih prihodkov in odhodkov. Ostale knjižnice so pripravile kratke vsebine priporočenih del, promovirale in izvedle projekt v svojih knjižnicah, dokupile manjkajoča dela, poiskale knjižna darila za nagrajence ter poskrbele za obveščanje bralcev in medijev v svojem lokalnem okolju.

425

Letos je v projektu skupno sodelovalo 425 bralcev, kar je 34 % več kot lani. Od tega si jih je 240 pribralo priznanje in knjižno nagrado (30 % več kot lani).

Morda bo kdo iz gosteje poseljenih krajev pripomnil, da so to zanemarljive številke. Treba je upoštevati, da marsikateri od sodelujočih bralcev v tem letu ne bi prebral slovenske knjige, če jih ne bi pritegnili s projektom. Kot za ostale navade tudi za bralne velja, da jih je težko in nemoogoče kar čez noč spremeniti.

Skupaj je bilo prebranih več kot 2.500 slovenskih knjig (17 % več kot lani). Med najbolj branimi s seznama so bile: Benka Pulko: Pocestnica, Marinka F. Kunc: Janov krik, Svetlana Makarovič: Prekleti kadilci, Boris Pahor: Nekropola in Matjaž Pikalo:

Modri e.

Med sodelujočimi je bila večina zaposlenih žensk med 30 in 60 letom, različnih stopenj izobrazbe.

Največ bralcev je k projektu uspela pritegniti Lavričeva knjižnica Ajdovščina (170 bralcev), zelo dober odziv pa je bil tudi v Sežani in Izoli, kjer je projekt potekal prvo leto.

Pocestnica za konec

Projekt se konča z zaključnimi prireditvami v posameznih knjižnicah z znanim slovenskim avtorjem. Lansko leto je bila to Desa Muck, letos je priznanja podeljevala Benka Pulko. Tako kot Desina knjiga lansko leto, je bila letos Pocestnica med najbolj branimi knjigami s seznama. Obe avtorici sta medijsko zelo prepoznavni osebnosti, njune knjige pa pisane na kožo naši potencialni publiki.

Knjižnice so se pri knjižnih darovih za nagrajence večinoma odločile za priznane slovenske avtorje iz svojega lokalnega okolja. V tolminski knjižnici smo prvo leto podeljevali Gregorčičeve pesmi, letos pa Kosmačovo kratko prozo Mavrični lok življenja. Bralcem smo na dom poslali

tudi fotografije s podelitve.

Primorci na spletu

V dobi elektronskih medijev se že skorajda spodobi uporabnikom ponuditi tudi možnost sodelovanja preko svetovnega spleta. Na domači strani tolminske knjižnice smo oblikovali podstran Primorci beremo, na kateri smo predstavili projekt, pravila, seznam knjig in njihove kratke vsebine, aktualne novice, sodelujoče sponzorje in knjižnice. Bralci so lahko projekt komentirali, preko spleta oddali bralno znamenje in ocenili knjige. Podstran je zastavljena tako, da jo bomo lahko v prihodnjem letu razširili še s prispevki ostalih sodelujočih knjižnic in oblikovali skupen forum bralcev projekta Primorci beremo.

V tretje gre rado

Ali na dolgi rok knjižnice res lahko vplivamo na stereotip o neberljivosti in nezanimivosti slovenske literature? Na dvig izposoje slovenskih avtorjev? Na dvig bralne kulture? Odziv pri bralcih nas je prepričal, da je bil prvi korak uspešen.

Jožica Štendler
Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin

VABILO

OBVESTILA

Spoštovane kolegice in kolegi!

Obveščam Vas, da je ravnokar izšla nova številka biltena "ITS Newsletter", ki ga objavljamo v okviru Iline Sekcije za informacijsko tehnologijo. Dosegljiva je na URL: http://www.ifla.org/VII/s21/news/ITSnewsletter_December_08.pdf.

Obenem Vas vabim k sodelovanju s prispevki s področja informacijske tehnologije (novosti, rešitve, mednarodna posvetovanja itd.) v naslednji številki, ki bo predvidoma izšla julija 2009.

Lep pozdrav!
Alenka Kavčič-Čolić
Narodna in univerzitetna knjižnica

PREDSTAVLJAMO

EUROPEANA - EVROPSKA KULTURNA DEDIŠČINA NA SPLETU

Nedavno je svoja digitalna vrata odprla evropska multimedijška spletna knjižnica *Europeana*. Na otvoritvi, ki je bila 20. novembra 2008 v nacionalni kraljevi knjižnici v Bruslju, ustvarjalci in slavnostni gostje niso skrivali zanosa in velikih pričakovanj. »Europeana je veliko več kot le knjižnica,« je ob tej priložnosti povedal predsednik Evropske komisije José Manuel Barroso, »je spodbuda, s katero želimo Evropejce iz 21. stoletja opogumiti, da posnemajo ustvarjalnost svojih prednikov, kakršni so bili vodilni predstavniki renesanse. Predstavljajte si možnosti, ki jih ponuja študentom, ljubiteljem umetnosti ali akademikom za iskanje, kombiniranje in dostopanje do kulturnih zakladov vseh držav članic prek spleta. To jasno dokazuje, da je kultura v osrčju evropskega povezovanja.«

Začetno navdušenje ni neupravičeno. Obsežni vseevropski projekt je leta 2005 začela Evropska komisija, pri njem pa je tesno sodelovalo več kot 1000 kulturnih ustanov in organizacij iz vseh 27 držav članic EU, med njimi tudi institucije svetovnega kova, kot so pariški Louvre, amsterdamski Rijksmuseum ter londonski Natural History Museum. Razen tega je *Europeana* praktično edini javno financirani projekt, ki lahko konkurira raznim komercialnim pobudam za digitalizacijo (Google Books itd.). Slednje so, če smo povsem odkriti, zaradi svoje komercialne narave in torej praktično neomejenih sredstev v določeni prednosti. Vendar so po drugi strani prav javen in popolnoma prost dostop, nadzor nad kvaliteto in avtentičnostjo vsebine, ki ga zagotavljajo partnerske institucije, multimedijški značaj vsebin ter konec koncev širok družbeno-politični konsenz o potrebi po digitalizaciji tiste konkurenčne prednosti, ki *Europeano* postavljajo ob bok sorodnim projektom, morda pa celo korak naprej.

Trenutno je vsem, ki jih zanimajo književnost, zgodovina, umetnost ali film, na voljo več kot dva milijona digitalnih objektov, vse od knjig, slik, fotografij, zemljevi-

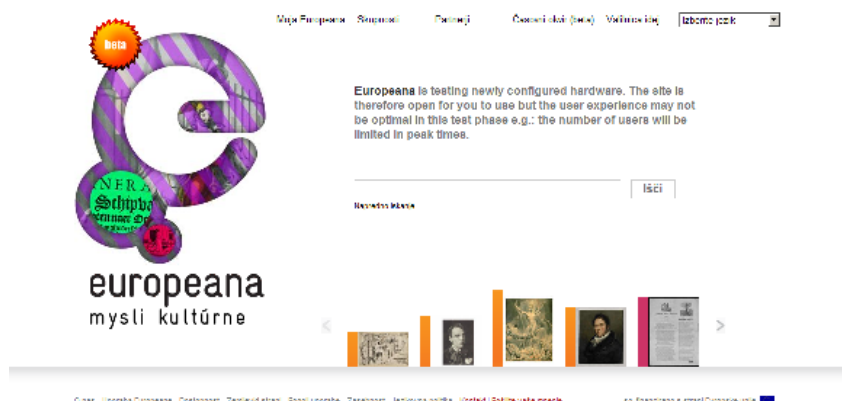
dov, rokopisov, zvočnih in tudi video gradiv; to število naj bi do leta 2010, ko bo začela delovati končna verzija *Europeane* (trenutna verzija je zgolj prototip), zraslo na 10 milijonov gradiv. Dostop do gradiva je mogoč preko enotnega iskalnika, kar pomeni, da lahko uporabniki po obsežnih zbirkah brskajo iz enega samega mesta. Posamezni objekti so shranjeni na strežnikih institucij, ki so gradivo prispevale, *Europeana* pa o njih zbira kontekstualne (meta)podatke (vključno s predogledno sličico objekta) ki omogočajo najdljivost gradiv. Za ogled celotne vsebine je uporabnik nato preusmerjen na strežnik kulturne ustanove, kjer se gradivo nahaja. Partnerske institucije tako ohranijo popoln nadzor nad svojimi digitaliziranimi vsebinami. Hkrati to pomeni, da je hitrost dodajanja novih gradiv in posledično rast števila objektov na *Europeani* odvisna izključno od tempa digitalizacije v državah članicah oziroma pri partnerskih ustanovah. Države, ki se pomena digitaliziranja lastne kulturne dediščine že dlje časa zavedajo in vanj tudi sistematično vlagajo, so na *Europeani* tako precej bolje zastopane, kar je v morda določenem nasprotju z vseevropskim značajem projekta. Če to ponazorimo s primerom: kar 52 odstotkov vseh gradiv na portalu prihaja iz Francije, medtem ko je devet na portalu najmanj zastopanih držav članic skupaj prispevalo manj kot odstotek gradiv.¹

In Slovenija?² Slovenski 1,5 odstotni delež gradiv na portalu proti francoskim 52 odstotkom deluje precej nebogljen. Vendar je po drugi strani s tem odstotkom Slovenija praktično v samem vrhu evropskih držav³, še zlasti, če vzamemo v obzir relativni delež Slovenije v skupnem številu prebivalcev EU (približno 0,4 odstotka). Kot kaže, se slovenska kulturna identiteta ne bo razgubila v evropskem »talilnem loncu«, kot so napovedovali tisti bolj skeptični do evropskega projekta. Slovenija je na področju digitalizacije uspešno ujela priključek z najbolj razvitimi državami in našla svoj prostor v gigantskem kulturnem konglomeratu Evrope. Le upa-

1 To nesorazmerje naj bi se postopoma odpravilo, ko bodo svoje vsebine na portal pričele pospešeno prispevati tudi države, ki do sedaj v digitalizacijo kulturne dediščine niso sistematično vlagale in ki za enkrat še gradijo ustrezno infrastrukturo za množično digitalizacijo gradiv.

2 Dodajanje slovenskih vsebin na *Europeano* koordinira Narodna in univerzitetna knjižnica.

3 Več gradiva je prispevalo le 6 držav: Francija 52%, Združeno kraljestvo 10%, Nizozemska 10%, Finska 8%, Švedska 7% in Grčija 2%.

Slika 1: Europeana (vir: <http://www.europeana.eu/portal/>)

mo lahko, da bodo kulturne politike na področju informacijske družbe tudi v naprej spodbujale razvoj v začrtani smeri. Nekoliko več naporov bo potrebno posvetiti le povečanju prepoznavnosti slovenskih vsebin, ki bodo sicer, četudi številne, ob imenih kot so da Vinci, Dante, Joyce in Chopin, neupravičeno ostale neopažene.

Zanos ustvarjalcev in velika pričakovanja javnosti glede skupne evropske digitalne spletne knjižnice so že v

prvem dnevu po otvoritvi portala doživeli hladen tuš, ko so se zaradi prevelikega zanimanja strežniki, na katerih gostuje *Europeana*, dobesečno sesuli. Več kot 13 milijonov klikov na uro (drugače povedano, med 3000 in 4000 identičnih iskanj istočasno!) je odgovorne na Evropski komisiji in v vodstvu *Europeane* prisililo, da so portal zaprli za javnost, dokler ne povečajo računalniških kapacitet.⁴ Kljub temu nepričakovanemu zapletu pa ustvarjalci portala ostajajo optimistični in dogodek jemljejo kot znak, da je med državljani Evrope zanimanje za lastno kulturno dediščino izredno in da je bila ustanovitev skupne evropske digitalne knjižnice vsekakor korak v pravo smer.

Evropska digitalna knjižnica *Europeana* bo kmalu dostopna na naslovu www.europeana.eu.

Žiga Cerkvenik
Narodna in univerzitetna knjižnica

⁴ Po napovedih bo Europeana zopet dostopna sredi decembra, bolj verjetno pa je ponovni zagon pričakovati v začetku novega leta.

KOLEDAR PRIHAJAJOČIH SREČANJ

OBVESTILA

Nadaljevanje z 2. strani:

- **24.-26.4.2009**, Cambridge, ZDA, *International Conference Media in Transition 6: stone and papyrus, storage and transmission*, <http://web.mit.edu/comm-forum/mit6/>
- **27.-29.4.2009**, Las Vegas, ZDA, *6th International Conference on Information Technology: New Generations*, <http://www.itng.info/index.php>
- **4.4.2009**, Yale, VB, *Authority and the Book in Medieval Culture*, <http://www.yale.edu/medieval/documents/CallforPapersv1.pdf>
- **30.3-2.4.2009**, Albuquerque, ZDA, *LOEX 2009: Blazing Trails: On the Path to Information Literacy*, <http://www.loexconference.org/callforproposals.html>

Sodelovanje na posvetovanju (roki za oddajo povzetkov)

- **10.1.2009** za 19.-20.8.2009, Florence, Italy, *Emerging trends in technology: libraries between Web 2.0, semantic web and search technology*, <http://www.ifla.org/IV/ifla75/index.htm>
- **15.1.2009** za 23.-27.8.2009, Milan, Italy, *Libraries create fu-*

tures: Building on cultural heritage, <http://www.ifla.org/IV/ifla75/index.htm>

- **1.2.2009** za 29.-30. 10. 2009, Haag, Nizozemska, *International UDC Seminar 2009: "Classification at a Crossroads: Multiple Directions to Usability"*, <http://www.udcc.org/seminar2009/index.htm>
- **1.2.2009** za 22.-23.6.2009, London, VB, *ISKO 2009 - International Society for Knowledge Organization*, <http://www.iskouk.org/conf2009/index.htm>
- **20.2.2009** za 23.-27.3.2009, La Habana, Kuba, *5th Ibero-american conf "From papyrus to digital library" 6 Coloquio Iberoamericano "Del Papiro a la Biblioteca Virtual"*, <http://papiro.casadelasamericas.org/index.html>
- **28.2.2009** za 24.-26.6.2009, Pariz, Francija, *ICDL 2009: "International Conference on Digital Libraries"*, <http://www.waset.org/wcset09/paris/icdl/>
- **6.3.2009** (le poster) za 3.-4.4.2009, Tucson, ZDA, *Information Ethics Roundtable: Misinformation and Disinformation*, <http://sirls.arizona.edu/ier>

OGLASI

OBVESTILA

DELO IŠČE

Sem univerzitetna diplomirana geografinja in sociologinja kulture z opravljenim **bibliotekarskim izpitom** in pridobljeno **licenco za vzajemno katalogizacijo**. Iščem delo v knjižnici v **Ljubljani ali njeni okolici**. Če potrebujete novo sodelavko, sem dosegljiva na tel. 041/270-303 ali na e-naslovu dsasha76@gmail.com.

DELO IŠČE

Sem univerzitetna diplomirana bibliotekarka z opravljenim **strokovnim izpitom** in pridobljeno licenco za **vzajemno katalogizacijo COBISS2**. Iščem delo v knjižnici v **Ljubljani in njeni okolici**. Moja telefonska številka je 051/344-455.

DELO IŠČE

FRANC MAGAJNE

Glinška ulica 7

1000 Ljubljana

GSM: (031) 279 052

E-pošta: franci.magajne@volja.net

Ljubljana, 13.11.2008

PONUDBA ZA SPREJEM V DELOVNO RAZMERJE

Zaposlitveni cilj: Zaposlitev na delovnem mestu za polni delovni čas v knjižnici.

Rojstni podatki: rojen 28. 4. 1977, v Ljubljani, državljan Republike Slovenije.

IZOBRAZBA: gimnazijski maturant (V. stopnja), diplomirani upravni organizator (VII. stopnja).

Delovne izkušnje:

- aktivni prostovoljec v Knjižnici Otona Župančiča v Ljubljani, zaupana so mi dela leposlovnega in neknjižnega gradiva; uporabljam COBISS sistem pri urejanju in iskanju knjižnega in neknjižnega gradiva,

- redno delovno razmerje v podjetju Sintal d.d., varnostnik za zasebno varovanje,
- trimesečno javno delo v Mestnem muzeju Idrija, urejanje arhivske in tekoče dokumentacije ter vodenje strank po cerkljanskem muzeju, Partizanski bolnišnici Franja ter rojstni hiši Franceta Bevka; opravljanje del blagajnika, prodaja vstopnic, vodenje blagajne ter skrb za zaupan denar,
- dijaško in študentsko delo v skladišču in proizvodnji tovarn Eta Cerkno in Kolektor Idrija.

Znanja:

- tuji jeziki: aktivno angleščina, pasivno nemščina in znajden se v italijanskem jeziku,
- računalništvo: urejevalnik besedila □ Word, osnove Excela, uporabljam Outlook ter PowerPoint in dobro se znajdem na internetu □ pridobljen certifikat ECDL Start,
- vozniško dovoljenje B-kategorije ter lastno vozilo.

Dodatna izobraževanja: opravljen strokovni izpit iz bibliotekarstva.

Sposobnosti in lastnosti: vztrajnost, usmerjenost v dosego cilja, sposobnost samostojnega in skupinskega dela.

Želim Vam veliko delovnih in osebnih uspehov ter Vas, v pričakovanju vabila na informativni razgovor, na katerem bi me še podrobneje spoznali prisrčno pozdravljam.

FRANC MAGAJNE

NAVODILA AVTORJEM

OBVESTILA

Jezik objavljenih prispevkov je praviloma slovenski, v skladu z odločitvijo uredništva, pa tudi angleški. Avtorji morajo uredništvu poslati jezikovno pravilno besedilo. Prejetih tekstov uredništvo ne lektorira. Avtor tudi v celoti odgovarja za vsebino prispevka. Avtorsko pravico do objavljenih prispevkov ima izdajatelj publikacije, avtor obdrži moralne avtorske pravice.

Naslov prispevka mora biti kratek in jasen, dopolni se lahko s podnaslovom. Pri poročilih s strokovnih posvetovanj in drugih srečanj naj bodo v naslovu/podnaslovu prispevka navedeni naslov posvetovanja oziroma srečanja ter kraj in datum dogodka.

Pod naslovom naj bo naveden avtor prispevka (oziroma avtorji), in sicer vedno v polni obliki (ime in priimek). Če je avtorjev več, naj sami določijo vrstni red imen avtorjev.

Poleg imena avtorja je treba navesti tudi sedež ustanove, kjer je avtor prispevka zaposlen ali ime fakultete, če je študent, ter elektronski naslov avtorja. Tudi pri večjem številu piscev je treba pri vsakem posamezniku navesti vse zahtevane podatke. Pri citiranju virov naj avtorji upoštevajo navodila revije Knjižnica. Dolžina prispevka naj ne presega 20.000 znakov (vključno s presledki).

Prispevek lahko poleg teksta vsebuje tudi slike (preglednice, diagrame, fotografije ipd.). Vsaka slika naj ima zaporedno številko in naslov. Če avtor slik ne vključi v besedilo prispevka, naj bo v njem jasno označeno, katera slika sodi na določeno mesto v tekstu. Pri vsaki sliki je treba navesti tudi njeno avtorstvo (avtor je lahko pisec prispevka ali kdo drug). Pri portretni fotografiji je potrebno navesti tudi imena oseb v polni obliki (ime in priimek), in sicer z začetno

navedbo "Od leve proti desni: ...". Avtor prispevka mora uredništvu predložiti pisne izjave oseb na portretni fotografiji, da se strinjajo z javno objavo fotografije v Knjižničarskih novicah. Slikovno gradivo lahko avtorji priložijo tudi v JPG ali TIF formatu.

Z oddajo prispevka uredništvu se šteje, da avtor soglaša z objavo svojega prispevka v tiskani in elektronski obliki Knjižničarskih novic.

Pošiljanje prispevkov

Prosimo, da članke in prispevke pošljete uredništvu publikacije v elektronski obliki, in sicer na naslov icb@nuk.uni-lj.si. Pošljete jih lahko tudi na disketi ali CD-ROM-u na naslov Narodna in univerzitetna knjižnica, Informacijski center za bibliotekarstvo, Turjaška 1, 1000 Ljubljana. Prispevkov ne honoriramo!